ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κώστας Ε. Τσιρόπουλος: Οι κιβδηλοποιοί 255

Δημ. Γέροντας: Η ιστορική ημέρα 258

Η δοξολογία της 14ης Οκτωβρίου 1944 262

Μ. Ν. Π. : Πατρίδα ακριβή μου (ποίημα) 263

Χ. Γ. Κ.: Η Γενιά και ο Πολιτισμός του Εγώ 264

Τ. Μωραϊτίνης: Η προσευχή του πληγωμένου (ποίημα) 268

Κώστας Ουράνης: Στο νοσοκομείο 269

Γεώργ. Μποζώνης: Ο πλατωνικός διάλογος 270

Ρ. Παυλέα : Μάθηση (ποίημα) 274

Χριστ. Γ. Κωνσταντόπουλος : Η ζηλοτυπία 275

Γ. Δ. Κούβελας: Τα ματωμένα ράσα της κατοχής 277

Θέσεις και Προβληματισμοί: Διεκδίκηση των οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα 280

Τοξότης: Προνόμια 284

Νικ. Μάρτης: Η συμβολή της Ελλάδας στη νίκη 286

Χ. Σακελλαρίου: Η σημαία (ποίημα) 287

«ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος
ἐπί τάς πηγάς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα΄, 2)

ΕΤΟΣ 4ο • ΤΕΥΧΟΣ 33ο (133ο) • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
Χριστ. Γ. Κωνσταντόπουλος
Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»
ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100
Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820
FAX: 27410-75727 www.apostolospavlos.gr

2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»
ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 210-6443294

Τύποις: Paper Graph
Ετήσια εισφορά 15 ευρώ
Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 4ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 33ο (133ο) • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

ΡΟΥΠΕΛ (1941)

«Όσοι παρευρέθηκαν στους αγώνες της Αλβανίας ή του Ρούπελ σχημάτισαν μιαν ατράνταχτη πίστη στο μέλλον της φυλής μας. Αν δεν διδαχτούμε όμως την ομόνοια και την αυταπάρνηση από τους ήρωες εκείνους, τότε θα χάσουμε ό,τι πολυτιμότερο μας έδωσε το χυμένο αίμα τους. Αλίμονο αν πιστέψουμε πως θα λείψουν ποτέ οι εχθροί από το δρόμο της Ελλάδας. Κι ας γίνει η ιστορία του Ρούπελ αστέρι για να μας οδηγεί πώς πρέπει ν' αντιστεκόμαστε στους εχθρούς της, όσο μεγάλοι κι αν είναι».

Χρ. Π. Ζαλοκώστας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΟΙ ΚΙΒΔΗΛΟΠΟΙΟΙ

τοῦ **Κώστα Ε. Τσιρόπουλου**

Μέρα μέ τή μέρα, ἡ ἀπόγνωσή μας μεγαλώνει καθώς διαπιστώνουμε πώς ὁλόκληρη ἡ ζωή ἐχει διαβρωθεῖ ἀπό τό ψεῦδος, πώς ἔγινε μιά ζωή ἀνδιαστική, «μιά ξένη φορτική», πώς πίσω ἀπό κάποιους τύπους καί κάποιες σχέσεις παραδοσιακές χαίνει ἕνα κενό πού εἶναι τρομερά δύσκολο νά κλείσει, νά γεφυρωθεῖ.

Γνωρίζουμε κάθε τόσο καινούργια πρόσωπα, ἐπανερχόμαστε σέ παλιούς γνώριμους καί φίλους, ὁλόκληρη ἡ ζωή εἶναι μιά ἀδιάκοπη ἀναμόχλευση προσώπων καί πραγμάτων. Πολλοί ἄνθρωποι μᾶς ἐνθουσιάζουν, μᾶς ἀφίνουν μιά γλύκα ἀπερίγραπτη στήν καρδιά, γιά μιά στιγμή αἰσθανόμαστε πώς ὅλα ἀνθίζουν, οἱ παλιές ἐλπίδες, τά τυραννικά ὄνειρα τοῦ ἀπόλυτου ἀνασταίνονται, ξαναπαίρνουν τήν θέση τους στή ζωή μας. Δέν θά διαρκέσει αὐτό πολύ. Στήν πρώτη σύγκρουση - ἤ καλύτερα, χωρίς καμμιά σύγκρουση, ἔτσι, σιγά-σιγά, τό βερνίκι πού τύλιγε τά πρόσωπα ξεφλουδίζεται καί βγαίνει στό φῶς ἕνας ἄνθρωπος κίβδηλος, χωρίς καμμιάν ἀλήθεια, χωρίς καμμιά συνέπεια, ἀπογυμνωμένος ἀπό ἐκείνη τή γοητευτική λάμψη τῆς πρώτης γνωριμίας, ἄνθρωπος πού δέν θέλησε ἀπό τήν πρώτη στιγμή νά δείξει τήν ποιότητά του, φίλος κι αὐτός, ἀνάμεσα στήν μεγάλη πλειονότητα τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων, τῆς ἀπάτης.

Τό χτύπημα πού μᾶς ἔρχεται ἀπό τέτοιες ἀπογυμνώσεις ἀνθρώπων πού γνωρίσαμε γίνεται πιό ὀξύ, πιό ἀβάστακτο, ὅταν ἡ ἀπάτη διαρκεῖ πολύ, χρόνια κάποτε, ὅταν σ΄αὐτό τόν ἄνθρωπο ἐμπιστευτήκαμε τήν καρδιά μας καί τά μυστικά της, ὅταν τόν κάναμε φίλο μας. Ξαφνικά, σέ μιά δύσκολη ὥρα, τό κάλυμμα πέφτει καί προβάλλει ἀπεχθής ἡ πραγματική μορφή, ὁ ἀληθινός ἄνθρωπος, ἕνας ἄνθρωπος πού,

ἴσως δέν τό ξέρει, ντροπιάζει τήν ζωή καί τόν κόσμο, ντροπιάζει καί τόν Θεό πού τόν ἔπλασε.

Ἄνθρωποι κίβδηλοι πού ἔχουν χάσει καί τήν γεύση καί τήν ἀγωνία τῆς ἀλήθειας, μέ πράξεις πού δέν ἔχουν κανένα βάρος καί πού δέν πείθουν κανένα σοβαρό ἄνθρωπο, ἔχουν, ὅπως εἴπαμε, διαβρώσει τή σημερινή ζωή. Φαίνεται πώς περνοῦμε μιάν ἐποχή ἐκτεταμένης, συστηματικῆς ἀπάτης καί τό αὐθεντικό ἔχει γίνει σπάνιο, κάποτε περιζήτητο, συχνότερα ὅμως ἀπορριπτέο: ἡ ἀλήθεια εἶναι γεμάτη ἐπιταγές, ὑποχρεώσεις· τό ψεῦδος εἶναι τό ὄργανο τῆς ἠθικῆς ἀσυδοσίας.

Αὐτοί οἱ κίβδηλοι ἄνθρωποι ἔχουν εἰσχωρήσει κι ἔχουν παραχαράξει, παραχαράζουν καθημερινά τούς θεσμούς καί τίς ἀξίες πού ἄκριτα ἐνδύονται καί προβάλλουν. Σοῦ μιλοῦν μέ τόν ἁρμόζοντα στόμφο γιά Δημοκρατία καί δέν ἔχουν τίποτε ἄλλο στό νοῦ τους παρά πῶς νά τήν ἐκμεταλλευτοῦν ἐξαντλητικά, ὥσπου νά τήν θανατώσουν. Ἡ Δημοκρατία γι΄ αὐτούς μπορεῖ, ἔστω καί σάν σχῆμα ἀδειανό, νά ὑπάρχει, ἀρκεῖ νά ἐναρμονίζεται πλήρως πρός τά προσωπικά τους συμφέροντα, πρός τίς στενόκαρδες φιλοδοξίες τους, πρός τίς πιό ἀπεχθεῖς βλέψεις τοῦ συναφιοῦ πού τούς περιτριγυρίζει.

Σοῦ μιλοῦν γιά Ἐλευθερία κι ἐννοοῦν πώς ἡ Ἐλευθερία αὐτή πρέπει νά εἶναι ἕνα δῶρο ἀποκλειστικά γι΄ αὐτούς καί πώς ἀπό τούς ἄλλους δέν ἐνδιαφέρει ἂν ἀφαιρεθεῖ. Ἐλευθερία γι΄αὐτούς σημαίνει ἀπεριόριστη δυνατότητα νά ἐξυπηρετοῦν τά συμφέροντά τους, ἀδιάφορο ἂν χάνεται ἡ κοινωνική ἰσορροπία, ἂν ἐξαφανίζεται ἡ Δικαιοσύνη, ἂν δολοφονεῖται ἡ ἀλήθεια.

Σοῦ μιλοῦν γιά εἰρήνη κι ἐννοοῦν τήν παροχή μιᾶς μακρᾶς διορίας γιά νά προετοιμαστοῦν γιά πόλεμο. Κι ἔχουμε φτάσει ἔτσι στό σημεῖο νά διστάζουμε, ν΄ ἀμφιβάλλουμε, νά ὑποπτευόμαστε ὅλους ἐκείνους πού χρησιμοποιοῦν, πού ἐκφράζουν ἐπίσημα κι ἀνεπίσημα τίς ἔννοιες, τίς ἀξίες, τούς θεσμούς αὐτούς γιατί ἀλλεπάλληλα ἔχουμε ἀπατηθεῖ καί γιατί αἰσθανόμαστε - τό βλέπουμε, ἄλλωστε, καθημερινά - πώς ἡ κιβδηλία ἔχει παραβιάσει ὅλα αὐτά τά Ἱερά Ἄσυλα ὅπου κατάφευγε ὡς τώρα ἡ ἀνθρωπότητα γιά νά σωθεῖ. Ποῦ πιά μπορεῖ καί πρέπει νά καταφύγει ὁ ἀληθινά ἐλεύθερος ἄνθρωπος ὅταν ἀκούει καθημερινά τούς κομμουνιστές νά κόπτονται γιά τήν ἐλευθερία καί γιά τή Δημοκρατία; Ποιόν νά σταθεῖ καί ν΄ ἀκούσει ἐκεῖνος πού θέλει νά ζήσει ὑπεύθυνα στόν κόσμο αὐτό, ὅταν ἡ ἄρχουσα τάξη εἶναι ἠθικά χρεωκοπημένη κι ὅταν ἡ φθορά καί ἡ διαφθορά ἔχουν πατήσει κι ἔχουν μιάνει καί τίς πιό ἀπάτητες κοινωνικές κορυφές;

Οἱ συγγραφεῖς παραπονιοῦνται πώς ἡ ἐποχή μας δέν διαθέτει καλούς, σωστούς ἀναγνῶστες. Μέ ποιάν ὁμως ἐμπιστοσύνη καί μέ ποιά δίψα μπορεῖ πιά ν' ἀνοίξει ὁ σημερινός ἀναγνώστης ἕνα βιβλίο, ὁταν τά περισσότερα «δημιουργήματα» τῆς ἐποχῆς εἶναι κίβδηλα, βιβλία σκοτισμοῦ, μαρτυρίες ἑνός αἰσθητικοῦ ἡδονισμοῦ ἀπ΄ ὁπου τό Πνεῦμα, ὡς συγκλονιστικά δραματική καί κρίνουσα παρουσία, ἀπουσιάζει ὁλοκληρωτικά; Κίβδηλη πεζογραφία, ἀνεύθυνη κριτική, στοχασμός ὑπνωτικός κι ὁχι ἐγερτήριος, πού μουδιάζει τήν ψυχή καί καθησυχάζει τόν ἄνθρωπο, σέ μιάν ἐποχή πού ἀκόμα κι οἱ πέτρες θά βογγοῦσαν, ἄν μποροῦσαν.

Ἀλλά παρατηροῦμε στίς μέρες μας ἕνα φαινόμενο ἀκόμη πιό δραματικό: τό ρεῦμα αὐτό τῆς ἀπάτης παρασέρνει καί τούς λίγους ἀξιους, ἐκείνους πού ἀπομένουν ὀρθοί, ἔτσι, γιά τήν τιμή τῶν ὁπλων θά λέγαμε, τούς σκεπάζει, τούς λερώνει. Εἴμαστε πιά ὡς τά δόντια ὁπλισμένοι μέ δυσπιστία κι ὁταν ὑψώνεται, σπάνια, κάποια φωνή ἀληθινά ἐντιμη, ὁταν προβάλλει, στόν ἀτομικό ἢ στόν κοινωνικό ὁρίζοντα κάποιος ἄνθρωπος λουσμένος σέ φῶς ἀρετῆς, στεκόμαστε μουδιασμένοι. Μέσα μας ἀνασαλεύουν ὁλες οἱ ἀπογοητεύσεις πού μᾶς ἦρθαν ἀναπάντεχα, ὁλες οἱ πίκρες πού γευτήκαμε, ὁλες οἱ πληγές μας φωνάζουν, ἡ πεῖρα μᾶς λέγει νά περιμένουμε, χάνουμε ἔτσι τίς λίγες, τίς μοναδικές εὐκαιρίες τῆς ζωῆς μας γιατί πιά φοβούμαστε, ἀμφιβάλλουμε, διστάζουμε.

Μέσα σ' αὐτή τή σύγχυση ὁπου δερνόμαστε καί βασανιζόμαστε, κάτω ἀπό τό πυκνό πλέγμα τῆς ἀπάτης, τῆς κιβδηλίας πού περισφίγγει τήν καρδιά μας καθημερινά καί πάει νά μᾶς πνίξει, ἔχει, θαρρῶ, τό δικαίωμα ν΄ ἀναρωτηθεῖ ὁ ἀληθινά πνευματικός ἄνθρωπος, τέλος πάντων, αὐτός πού εἶναι γνήσιος ἄνθρωπος, ποιό εἶναι τό χρέος του.

Τό χρέος του εἶναι βαρύ ἀλλ' ἀναπόφευκτο: νά ὀρθοτομεῖ τήν ἀλήθεια. Μέ τόν λόγο του, μέ τίς πράξεις του, μέ τή ζωή του. Νά εἶναι ὁλόκληρη ἡ παρουσία του μέσα στόν κόσμο μιά διαρκής ἀποσαφήνιση καί τῆς ἀνθρωπιᾶς, καί τῆς ἀρετῆς, καί τῶν ἀξιῶν πού συντρόφευσαν ὡς τώρα τήν ἀνθρωπότητα. Νά εἶναι ἡ δράση του μέσα στήν ἐποχή μας ἐπίμονη, σταθερή ἀπαίτηση ἀλήθειας καί εἰλικρίνειας, ἄρνηση συμμετοχῆς στήν παραχάραξη τῶν ἀξιῶν, σεμνή ἀλλά ἐνεργής διαμαρτυρία.

Εἶναι τό μόνο πού μπορεῖ νά κάνει καί δέν εἶναι λίγο! Μᾶς λείπει ἡ αἰσιοδοξία ἀλλά μᾶς περισσεύει τό πεῖσμα τῆς τιμιότητας.

Πώς υποδέχθηκε ο λαός της Αθήνας
την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΗΜΕΡΑ

του **Δημητρίου Αλ. Γέροντα,**
Προέδρου του «Συλλόγου των Αθηναίων» και
της «Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος»

Απίστευτο μας φάνηκε, αλλά ήταν αληθινό. Τα στρατεύματα κατοχής, δηλαδή οι Γερμανοί, αποχωρούσαν από την Αθήνα και στη συνέχεια απ' όλο τον ελληνικό χώρο, αφού όμως προηγουμένως είχαν εξασφαλίσει τα νώτα τους αποχωρούντες και υποχωρούντες από το ελληνικό έδαφος.

Ο κόσμος ήταν ακόμα δύσπιστος και συγκρατημένος, δεν πίστευε δε ότι με τόση ευκολία θα γινόταν η εκκένωση της Αθήνας και πιο γενικά της Ελλάδος.

Με τη διαρκή πείνα και με τους ετοιμοθάνατους που καθημερινά συναντούσαμε στους δρόμους της Αθήνας, είχαμε πια εξοικειωθεί.

Μπορεί βέβαια να μην πεινούσανε όλοι, αλλά το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού κυριολεκτικά ήταν ρακένδυτο και καταπιεσμένο.

Η κραυγή «Αδέλφια, πεινάω» ακόμα αντηχεί στ' αυτιά μου, αλλά ποιος να προσέξει αυτούς τους δυστυχισμένους, όταν και ο ίδιος δεν εγνώριζε αν ίσως ύστερα από λίγες ημέρες μπορεί να βρισκόταν στην όμοια μ' αυτόν κατάσταση;

Θυμάμαι, νεαρός τότε και εκκολαπτόμενος δικηγόρος, ότι περιμέναμε την άφιξη του «θρυλικού» τουρκικού πλοίου «Κουρτουλούς», που θα μας έφερνε την περιώνυμη «πολέντα» που οι Ιταλοί έφτιαχναν τις σκούπες τους, για να τραφούμε και να διατραφούμε για λίγες μέρες. Είχα τότε αναμιχθεί στα συσσίτια των δικηγόρων και στην «πολέντα» ήμουν ξεφτέρι!

Έτσι, χωρίς καμία προειδοποίηση και με οδηγό το ένστικτόν μας, φθάσαμε στην τελευταία ημέρα της διαμονής των Γερμανών στην Αθήνα. Αλλά ο Έλληνας, με το δίκιο του δύσπιστος ως την τελευταία στιγμή, δεν έλεγε να βγει από το σπίτι του, πριν βεβαιωθεί για το γεγονός αυτό.

Αλησμόνητες στιγμές

Έτσι, κρυμμένοι πίσω από τα παράθυρα κατοπτεύαμε και με μεγάλη δυσπιστία αντικρίζαμε αυτά τα γεγονότα που ζούσαμε τότε.

Και, χωρίς να το γνωρίζουμε, ζούσαμε στ' αλήθεια ιστορικές στιγμές. Μόνον κατά το βραδάκι της 12ης Οκτωβρίου 1944, όταν ο λαός βεβαιώθηκε ότι απεχώρησαν οι Γερμανοί, ξεχύθηκε στους δρόμους αλαλάζοντας και φωνάζοντας κάθε είδους σύνθημα που του ερχόταν εκείνη τη στιγμή στο νου και στη σκέψη του.

Ξεχύθηκε λοιπόν στους δρόμους της Αθήνας, εκτοξεύοντας κάθε είδους συνθήματα, ανάλογα με την πολιτική παράταξη που ανήκε.

Η νύχτα εκείνη δεν ξεχνιέται εύκολα. Η νύχτα της 12ης Οκτωβρίου 1944.

Σαν βγήκαμε από τα σπίτια μας για ν' απολαύσουμε λίγο και να συνέλθουμε από τον «καταθλιπτικό βραχνά» της γερμανικής κατοχής, αναπνεύσαμε για πρώτη φορά τον αέρα της ελευθερίας, η οποία σας διαβεβαιώ ότι δεν παραβάλλεται με κανένα άλλο αγαθό.

Θυμάμαι, αλλά και τι δεν θυμάμαι...

Τα σκοτάδια σ' όλο το ολοκληρωτικό τους μεγαλείο, κάποια κομμένα σύρματα των τροχιοδρόμων, κάποια πρόχειρα προχώματα στους δρόμους μαζί με συρματοπλέγματα. Η καταστροφή της πόλεως ήταν ολοφάνερη, αν εξαιρέσει κανείς ότι η πιθανότης ήταν ότι ίσως υπήρχαν και χειρότερα.

Γενική χαρά

Ο Έλληνας κοντά στα πολλά του ελαττώματα έχει ασφαλώς κι ένα μεγάλο προτέρημα: εκείνο της προσαρμογής. Βολεύεται εύκολα και τακτοποιείται ακόμα ευκολότερα.

Εκείνο το βράδυ λοιπόν της γενικής χαράς και της ευτυχίας, αρχίσαμε να χορεύουμε σαν τρελοί στη διασταύρωση των οδών Αγίου Μελετίου και 3ης Σεπτεμβρίου.

Για πότε βρέθηκαν οι φωνόγραφοι, για πότε ανακαλύφθηκαν και

ήρθαν στην επιφάνεια αυτοί οι μεζέδες, είναι θέμα δυσεξήγητον και μόνον ανταποκρίνεται στον χαρακτήρα του Έλληνος, ο οποίος εκ του «προχείρου» και εκ των «ενόντων» διοργανώνει αυτές τις γιορτινές χαρές. Βέβαια όλοι ζούσαμε με την ελπίδα της αναμονής, κολλημένοι κυριολεκτικά στα «κρυφά» ραδιόφωνα, ακούγοντας το Λονδίνο ή και άλλους ακόμα σταθμούς. Είχαμε ζυμωθεί και είχαμε πιστεύσει στη νίκη των συμμάχων, πίστη η οποία επήγαζε πια από τις αλλεπάλληλες επιτυχίες των Άγγλων, των Γάλλων, των Αμερικανών και των Ρώσων.

Βέβαια όλοι τότε περιμέναμε ότι η Ελλαδούλα μας, που ακόμα μια φορά είχε κάνει το καθήκον της απέναντι στις συμμαχίες της, θ' αμειβόταν αναλόγως. Δεν βαριέστε όμως, αυτά ξεχάσθηκαν γρήγορα και η πατρίδα μας, για μια ακόμη φορά, έμεινα αδικημένη. Δεν έφτασε ο θάνατος υπερπεντακοσίων χιλιάδων Ελλήνων που πέθαναν από την πείνα, δεν έφθαναν οι θυσίες του ελληνο-ιταλικού πολέμου, δεν έφθανε το ολοκαύτωμα της Ελλάδος.

«Συμμαχικές» σχέσεις

Ευτυχώς ότι ο Ουΐνστον Τσόρτσιλ πάτησε ποδάρι και μας δόθηκαν τα δυστυχισμένα Δωδεκάνησα, σαν ανταμοιβή των θυσιών μας. Και δεν πρέπει ποτέ να ξεχάσουμε ότι η γειτονική Τουρκία, αυτός ο «δόλιος» σύμμαχος, πέντε ημέρες πριν πέσει ο Χίτλερ βγήκε στον πόλεμο και με επιμονή και υπομονή διεκδίκησε τη Ρόδο, τη Σάμο και νομίζω και τη Χίο.

Και βρέθηκε Άγγλος πολιτικός, ο οποίος της τα υποσχέθηκε. Πρόκειται για τον τότε υπουργό Εξωτερικών της Αγγλίας Ίντεν. Τελευταίως εκδόθηκε ένα βιβλίο του Γερμανού Roland Hambe, ο οποίος ισχυρίζεται ότι *«... ήταν ευλογία και σήμαινε πολλά για την Ευρώπη η διάσωση της Ρώμης και του Παρισιού από την καταστροφή. Αυτό που δεν έγινε ακόμη επαρκώς γνωστόν στην κοινή γνώμη, είναι ότι η Αθήνα δεν απειλήθηκε λιγότερο και πως η διάσωσή της δεν είναι λιγότερο πολύτιμη»*. Στη συνέχεια μας επεξηγεί πως θα καταστρέφονταν ζωτικές εγκαταστάσεις όπως η λίμνη του Μαραθώνος και η ΔΕΗ, θα γινόταν η ανατίναξις του Λυκαβητού και άλλες συμφορές. Και συνεχίζει:

«Και όμως, τέτοια ήταν η καταστροφή που απειλούσε να ξεσπάσει επάνω στην Αθήνα κάθε μέρα

σχεδόν, κάθε ώρα, θα μπορούσε να πει κανείς, για εβδομάδες ολόκληρες...».

Ευχαριστούμε τον κ. Hambe για τη διευκρίνιση αυτή, η οποία όμως δεν ανταποκρίνεται στα γεγονότα, όπως τότε διαμορφώθηκαν. Και πρώτον, ο κ. Hambe την πείνα του ελληνικού λαού την αποδίδει στο στενό αποκλεισμό που εξασκούσαν οι Άγγλοι, εποπτεύοντες τα ελληνικά λιμάνια και τις παραλίες μας.

Μα οι Άγγλοι τότε δεν ήταν ικανοί ούτε τα παράλιά τους να διαφυλάξουν από την απειλή του Χίτλερ για απόβαση στα εδάφη τους και θ' απέκλειαν τα ελληνικά λιμάνια; Άλλωστε δεν πρέπει να μας ξεγελά το αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι Γερμανοί, ως και νερό έστελναν στον Ρόμελ, αντλημένο από τη λίμνη του Μαραθώνος, μοναδική τότε πηγή ξεδιψάσματος των Αθηναίων. Και δεύτερον, ότι η συμφωνία για τη μη καταστροφή της Αθήνας επετεύχθη χάρη στη μεσολάβηση ορισμένων ανθρώπων από ελληνικής πλευράς και του Γερμανού στρατηγού Φέλμι από γερμανικής, ο οποίος είχε ωστόσο δηλώσει ότι *«...ο γερμανικός στρατός έκανε το παν ν' αποχωρήσει αμαχητί από την πόλη, εάν όμως υποχρεωθεί να καταφύγει στα όπλα, λόγω επιθέσεως στα στρατεύματά του, κατά την υποχώρησή τους, τότε η ευθύνη για το αίμα που θα χυθεί και για τις καταστροφές που θα επέλθουν, θα βαρύνει αποκλειστικά εκείνους, οι οποίοι προκάλεσαν τις ταραχές...».*

Βλέπετε, ο Γερμανός, σαν γνήσιος πειθαρχημένος άνθρωπος, τις ευθύνες μόνον προέβλεπε, δεν τον ένοιαζε για τις παντός είδους καταστροφές.

Είχα σημειώσει παλαιότερα ότι ο Μεταξάς λέγοντας το ΟΧΙ είχε πιάσει γερά το σφυγμό τού τότε Έλληνος, αν κρίνουμε από τις στιγμές ηρωισμού μέχρι τρέλας, που κατείχε τους Έλληνες της εποχής εκείνης.

Δεν διστάζω και τώρα να επαναλαμβάνω ότι η εποχή εκείνη αποτέλεσε μια «νέα αναλαμπή του Ελληνισμού» και τελειώνω με μια ευχή προς τους φίλους και προς τους παντός είδους νέους εχθρούς της Ελλάδος. Να μην τολμήσουν να πατήσουν ποτέ το ελληνικό έδαφος, γιατί αυτό θα επιφέρει τον ξεσηκωμό ολόκληρου του ελληνισμού...

Η ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ
της 14ης Οκτωβρίου 1944

"Μὲ μεγάλη συγκίνηση εἰσήλθομεν τὴν 10.30 εἰς τὴν Μητρόπολιν ὑπὸ τάς ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίας τῶν παρισταμένων.

Ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τελετή, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἀειμνήστου Δαμασκηνοῦ ἐν τῷ μέσῳ ὅλου τοῦ κλήρου, θὰ παραμείνῃ, εἰς ὅσους νὐτύχησαν νὰ παραστοῦν, ἀλησμόνητος.

Τὰ κείμενα τῆς λειτουργίας συνέθεσαν ἐπίτηδες ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ δὲν ὑπῆρχε λέξις καὶ φράσις, ἡ ὁποία νὰ μὴ προσελάμβανε, δεδομένης τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς, ἀπεράντους διαστάσεις. Ποτὲ δὲν διεπίστωσα τὴν ἑνότητα τοῦ λαοῦ μας μὲ τὴν ἐκκλησίαν του βαθύτερον. Ὅταν φράσεις καὶ νοήματα, προερχόμενα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων, ἐξαγγέλλουν καὶ παράγουν τὴν ἐναργεστάτην ἐντύπωσιν τῆς ἀπολύτου ἐπικαιρότητος, περίεργον συναίσθημα, ποὺ ὑπερπηδᾶ τὸν χρόνον καὶ μᾶς ἑνώνει μὲ τὸ παρελθόν, καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον.

Ὅταν ἤκουσα ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ Παντοκράτορος τοὺς μεγαλειώδεις ἤχους, ποὺ ὑμνοῦν τὴν ὑπέρμαχον Στρατηγόν, ἐνόμισα ὅτι χθὲς ἔφυγαν οἱ βάρβαροι ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐνόμισα ὅτι πίσω ἀπὸ τὴν Πλατυτέραν διαβλέπω τὴν πολιοῦχον, τὴν Ἀθηνᾶν. Εἰς τὸ τέλος τῆς ὑπερόχου λειτουργίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἔρανε τοὺς παρισταμένους μὲ ροδοπέταλα καὶ φύλλα δάφνης." (...)

ΠΑΤΡΙΔΑ ΑΚΡΙΒΗ ΜΟΥ

Πατρίδ' ακριβή μου, γλυκειά μου Πατρίδα,
γαλάζια μου αγάπη, Ελλάδα χρυσή,
του κόσμου οδηγήτρα, φεγγόβολη αχτίδα,
Εσύ 'σουν και θα ΄σαι για πάντοτ' Εσύ.

Αχ, πόσο λατρεύω τη θεία θωριά Σου,
γαλήνη γεμάτη, κι απλότη, και φως,
π' αιώνια φαντάζει σε κάθε μεριά Σου
ή ένας Παρθενώνας ή κάποιος σοφός.

Μα βάρβαρα μάτια κοιτούν και ζηλεύουν
την τόση ομορφιά σου, την ονειρευτή
και χέρια πιο βάρβαρα πάλι γυρεύουν
βαριές αλυσίδες να πλέξουν γι' αυτή.

Μα να! ξεπετιούντ' από κάθε γωνιά Σου
Λεωνίδες, Σουλιώτες, καινούργιοι κι ορμούν.
Πατρίδ' ακριβή μου, είν' η δόξα κοντά Σου!
Μη σκιάζεσαι. ήρωες για Σε πολεμούν.

Ορθή σαν και πρώτα! κι Εκείνος που βλέπει
με τ' Άγιο Του μάτι, του δίκιου το φως,
με δάφνης κλωνάρια, στεφάνια Σού πλέκει.
στο πλάϊ Σου στέκει, Ελλάς, κι ο Θεός.

Μ.Ν.Π.

Η ΓΕΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΓΩ

Η εφ. "Το Βήμα της Κυριακής" της 23ης.9.12 (στο ένθετο Science) παρουσιάζει άρθρο της Laura Spinney με τίτλο «Η γενιά του Εγώ». Παραθέτουμε βασικά τμήματα της μελέτης που δίδουν περιληπτικά το περιεχόμενό της και στη συνέχεια τα σχολιάζουμε:

Εδώ και μερικές δεκαετίες τα παιδιά του δυτικού κόσμου μεγαλώνουν με κανακέματα και επαίνους και διαρκείς τονωτικές ενέσεις του Εγώ τους σε μια καλών προθέσεων προσπάθεια ενίσχυσης της αυτοεκτίμησής τους. Πού οδήγησε αυτό; Στην εμφάνιση μιας γενιάς που, αν και επισήμως ονομάζεται Γενιά Υ (ως διάδοχος της Γενιάς Χ), τώρα διεκδικεί τον καθόλου κολακευτικό τίτλο της «Γενιάς του Εγώ». Οι εκπρόσωποί της εμφανίζονται εγωκεντρικοί και νάρκισσοι, έχουν υπερτιμημένη άποψη για τον εαυτό τους και διακατέχονται από υπερβολικά υψηλές και έξω από τις δυνατότητές τους προσδοκίες, με αποτέλεσμα να «λυγίζουν» ευκολότερα κάτω από τις δυσκολίες της πραγματικής ζωής και να ρέπουν περισσότερο προς την κατάθλιψη...

«Τους νέους σήμερα συνεχίζουν να τους παραχαϊδεύουν οι δικοί τους για πολύ καιρό, ενώ θα έπρεπε πολύ νωρίτερα να έχουν αρχίσει να μαθαίνουν ότι δεν είναι τέλειοι». Αυτό ήταν το συμπέρασμα του HS, ενός μπλόγκερ που σχολίαζε ένα άρθρο των "New York Times" το οποίο οίκτιρε την κατάσταση της σημερινής νεολαίας. Το πρόβλημα με τα παιδιά, συνέχιζε, είναι ότι έχουν μια «παραφουσκωμένη» άποψη για τον εαυτό τους, επειδή έχουν μεγαλώσει έτσι ώστε να πιστεύουν πως καθετί που κάνουν είναι αξιόλογο και σημαντικό. Δεν επρόκειτο για κάποιον γερογκρινιάρη, αλλά για έναν νεαρό που έγραφε για την ίδια του τη γενιά, εκείνους που γεννήθηκαν ανάμεσα στο 1980 και στο 2000 και έχουν ονομαστεί Γενιά Υ ή Γενιά του Εγώ...

Τι λένε λοιπόν τα στοιχεία; Είναι η σημερινή νεολαία πραγματικά πιο εγωιστική από τις παλαιότερες γενιές; Αν είναι έτσι, αποτελεί αυτό πρόβλημα; Και αν η σύγχρονη δυτική κουλτούρα της οικοδόμησης αυ-

τοεκτίμησης είναι ένοχη, τι μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό;

Για να βρούμε αποδεικτικά στοιχεία υπέρ του υπερδιογκωμένου Εγώ της Γενιάς Υ αρκεί να κοιτάξουμε την ετήσια μελέτη των αμερικανών πρωτοετών φοιτητών που περιλαμβάνει 9 εκατ. φοιτητές κολεγίου. Αποκαλύπτει ότι το 52% των συμμετεχόντων του 2009 θεωρούσε πως είχε επίπεδα κοινωνικής αυτοπεποίθησης υψηλότερα από εκείνα του μέσου γενικού πληθυσμού σε σχέση με το 30% των φοιτητών που δήλωνε το ίδιο στη μελέτη του 1966.

Οι σημερινοί φοιτητές, επίσης, αξιολογούν τη νοητική τους αυτοπεποίθηση, τις δεξιότητές τους στο να μιλούν δημόσια, καθώς και τις ηγετικές τους ικανότητες περίπου κατά 50% υψηλότερα από ό,τι οι ομόλογοί τους του 1966...

Τα παραφουσκωμένα Εγώ δημιουργούν σε πολλά νεαρά άτομα μη ρεαλιστικές προσδοκίες και η ανικανότητά τους να τις εκπληρώσουν μπορεί να οδηγήσει σε κατάθλιψη. Δεν είναι σύμπτωση ότι το αμερικανικό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Ασθενειών στην Ατλάντα της Τζόρτζια ανέφερε τον περασμένο Οκτώβριο πως ένας στους εννέα Αμερικανούς άνω των 12 ετών παίρνει αυτή τη στιγμή αντικαταθλιπτικά - αριθμός τετραπλάσιος από το αντίστοιχο ποσοστό στα τέλη της δεκαετίας του 1980.

Ένα άλλο δείγμα επικίνδυνα διογκωμένης αυτοεκτίμησης στα αυξανόμενα επίπεδα του ναρκισσισμού είναι και η εξής διαπίστωση: Διπλάσιοι φοιτητές είχαν υψηλά επίπεδα ναρκισσισμού το 2006 σε σχέση με τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Οι νάρκισσοι τείνουν να μην ανέχονται την κριτική και έχουν ροπή προς την εξαπάτηση και την επιθετικότητα. «Αυτοί είναι οι άνθρωποι που έρχονται στο γραφείο σου και κάνουν ολόκληρο καβγά για έναν βαθμό», λέει η Καθηγήτρια. Επίσης ανησυχούν περισσότερο για την εξωτερική τους εμφάνιση και, όπως τονίζει, οι Αμερικανοί καταφεύγουν στην πλαστική χειρουργική σε μεγαλύτερους αριθμούς όσο ποτέ άλλοτε...

Στους γονείς είναι κατανοητή η αγωνία τους να θέλουν να προστατεύσουν το παιδί τους. Όμως, το να το στολίζουν με αβάσιμους επαίνους δεν είναι η λύση. Μια καλύτερη τακτική είναι να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να σκέφτονται και τους άλλους.

Στο βάθος του φαινομένου αυτού κέντρο είναι ο εκκοσμικευμένος άνθρωπος. Αυτός που με υπερφίαλη μεγαλαυχία πανηγυ-

ρίζει στην εποχή μας την «απελευθέρωση» και «αυτονόμηση» του από τον Δημιουργό και τους γύρω του. Στο τέλος αυτός, έχοντας δολοφονήσει με τα ίδια του τα χέρια το Θεό μέσα του και μη έχοντας πλέον σε τι να πιστέψει ή από τι να συγκινηθεί, λάτρεψε και θεοποίησε το Εγώ του. Ένα Εγώ διογκωμένο με καταναλωτικές και ηδονιστικές ανάγκες, χοϊκό και ζωώδες.

Βιώνουμε, σήμερα, το ξεχείλισμα αυτού του διογκωμένου ατομισμού. Ζούμε μια επιδημία ναρκισσισμού και θεοποίησης του Εγώ. Γι' αυτό σήμερα πολλοί μελετητές μιλούνε για μια νέα εποχή. Για τον «πολιτισμό του Εγώ».

«Η κοινωνία μας έχει θεοποιήσει το ατομικό Εγώ και έχει γεμίσει από αμετανόητους ναρκισσιστές, για τους οποίους η ζωή δεν είναι τίποτε άλλο παρά μόνο κατανάλωση, κομψότητα, ομορφιά και μέριμνα για την ατομική τους πρόοδο και επιτυχία». «Πρώτα έρχομαι Εγώ και μετά το τίποτα», είναι το σύνθημα που έχει πλέον καθολικά επικρατήσει.

Το ανησυχητικότερο, όμως, είναι ότι, και η νέα γενιά δείχνει να έχει χάσει τις αντιστάσεις της και να έχει συμβιβαστεί με αυτή τη διδαχή. «Ιδιαιτέρως οι μορφωμένοι νέοι έχουν συμβιβαστεί πλήρως με μια κοινωνία ανταγωνισμού και αντιπαλότητας».

Η απαράβατη «ιερή» εντολή της νέας γενιάς είναι αυτή που διατύπωσε ο Willis Schalk, πετυχημένος διαφημιστής από την Κολωνία, σε εισήγησή του για τις καταναλωτικές τάσεις του μέλλοντος: «Να θεωρείς τις δικές σου ατομικές επιθυμίες και ανάγκες σπουδαιότερες από αυτές όλων των άλλων και να προσπαθείς να τις εκπληρώνεις με άτεγκτη συνέπεια. Μακάριος όποιος γι' αυτές υποφέρει και αγωνίζεται. Πρόσεξε να μην στερείσαι τίποτα».

Η αλληλεγγύη και η αδελφικότητα θεωρούνται βάρη και ελαττώματα. «Εξαφανίζεται σιγά-σιγά το αίσθημα της συνολικής ευθύνης και του κοινού χρέους όλων των πολιτών για την πρόοδο και το καλό της κοινωνίας.» Κοινωνικοί θεσμοί και παραδόσεις ανθρωπισμού αιώνων, φθίνουν και εξαφανίζονται.

Ένας από τους θεσμούς που υφίστανται τις καταλυτικές συνέπειες του πολιτισμού του ΕΓΩ είναι ο γάμος και η οικογένεια. «Οι θεσμοί του γάμου και της οικογένειας έχουν πέσει σε πλήρη ανυποληψία».

«Οι περισσότεροι εργένηδες θεωρούν την ατομική κατοικία τους σαν το καλύτερο υποκατάστατο από οποιονδήποτε σύντροφο», βεβαιώ-

νει η ψυχολόγος Jaeggi. «Γι' αυτούς οι τέσσερις τοίχοι της κατοικίας αποτελούν ένα σταθερό περιβάλλον, το οποίο τονώνει και στηρίζει το ατομικό τους αυτοείδωλο. Γι' αυτό το φροντίζουν με περισσή φροντίδα και είναι έτοιμοι να κάνουν τα πάντα για να υπερασπιστούν την μοναχική τους φωλιά, ακόμα και με πλήρη παραίτηση από την κοινωνική ζωή».

Ο σημερινός άνθρωπος, έχοντας αποσαθρώσει μέσα του όλα τα πνευματικά και ηθικά του ερείσματα, αισθάνεται την ανάγκη να στηρίξει τον αυτοθαυμασμό και το ναρκισσισμό του, σε μια επίπλαστη εξωτερική πραγματικότητα. Και τέτοια δεν υπάρχει άλλη από το σώμα του. Γι' αυτό αναλώνεται με πάθος στην προσπάθεια να «κατασκευάσει» την εξωτερική του εμφάνιση. «Η αξία και το "κύρος" του ανθρώπου αφήνεται πλέον στα χέρια των πλαστικών χειρούργων. Οι πλαστικές επεμβάσεις και ο ρουχισμός, η κομψότητα και η εξωτερική βιτρίνα πρέπει να είναι πετυχημένες για να εντυπωσιάζουν και να φενακίζουν αποτελεσματικά τους άλλους ανθρώπους.»

Οι άνθρωποι πληροφορούνται πλέον την αξία του εαυτού τους, της ψυχής τους, του σώματός τους, από την «πλαστική» διαμόρφωση του εξωτερικού τους.

Η σύγχρονη θρησκεία του Εγώ έχει παγιδεύσει τον άνθρωπο στα δίχτυα του παραλογισμού του. Διαμορφώνει ένα κόσμο «ικανό και κατάλληλο για ανθρωποειδή και όχι για ανθρώπους». Η κοινωνία του Εγώ καθιστά τον «βίο αβίωτο» και μεταβάλλει τον κόσμο μας σε ένα απέραντο τρελοκομείο.

Στην εποχή μας ευδοκιμούν οι ψυχοθεραπευτές και οι ψυχολόγοι. Οι τηλεφωνικές γραμμές ψυχολογικής υποστήριξης και συμβουλευτικής είναι όλο το εικοσιτετράωρο κατειλημμένες. Τα ράφια των βιβλιοπωλείων είναι γεμάτα με βιβλία - μεθόδους για ψυχολογική υποστήριξη.

«Η Γερμανία στον ψυχολογικό καναπέ» π.χ., αναφέρει το περιοδικό ποικίλης ύλης Bunde, «παρουσιάζει τους νέους τύπους διαλόγου της νευρωτικής κοινωνίας μας: Ποιος είναι ο ψυχοθεραπευτής σου; Ο καθένας έχει τώρα κάποιον. Εσύ πηγαίνεις την ψυχή σου για service;».

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, απειλείται ο άνθρωπος.

Σήμερα, όμως, ο μεγάλος εχθρός - εκείνος που είναι δυνατόν να αφανίσει τα πάντα - δεν είναι ο άλλος άνθρωπος. Ούτε, πολύ περισσότερο, κάποιες τυφλές φυσικές δυνάμεις. Ο μέγας εχθρός σήμερα είναι μέσα μας. Και είναι το φί-

λαυτο εγώ μας. Γ' αυτό είναι επιτακτική η ανάγκη να επιχειρήσουμε τη διάσωση του ανθρώπου μέσα μας. Να βγούμε από τη νοοτροπία της φιλαυτίας και του εγωκεντρισμού και με πνεύμα διακονίας προς τον πλησίον και το κοινωνικό σύνολο να αντισταθούμε στα σημεία των καιρών. Να επιχειρήσουμε, κυρίως, να μιμηθούμε Εκείνον, που ζώστηκε το λέντιο, και, αν και Θεός, «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλά διακονῆσαι καί δοῦναι τήν ψυχήν αὐτοῦ λύτρον ἀντί πολλῶν» (Ματθ. κ΄, 28).

(βλ. εκτενέστερη ανάπτυξη και στο π. «Κοινωνικές Τομές», 1996, τ. 74ο, σελ. 154 κ.ε.)

Χ. Γ. Κ.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟΥ

Σου στέλνω μοσχολίβανο με τ΄ αγεράκι του βουνού
και δέξου μια παράκληση κι απ΄ τα δικά μου χείλια,
τώρα που η νύχτα η ξάστερη γλυκόφωτα καντήλια
Σου ανάβει τ΄ άστρα τ΄ ουρανού.

Γλυκειά του κόσμου Δέσποινα,
μια χάρη θέλω να μου κάνεις:
το χέρι μου να γιάνεις,
το χέρι που λαβώθηκε βαριά απ΄ τον εχθρό μου
και σκλαβωμένο τώρα στέκει,
για να μπορέσω γρήγορα να κάνω το σταυρό μου,
να ξαναπιάσω το ντουφέκι!..

Δεν είμ΄ εγώ το Άδικο, το Δίκαιο είμ΄ εγώ,
δεν είμ΄ εγώ ο κατακτητής, εγώ είμ΄ η Ελλάδα
κι έστησα εδώ τη λόγχη μου αλύγιστη λαμπάδα
τη Υπερμάχω Στρατηγώ...

Τίμος Μωραϊτίνης

Ἱστορικό ἀφήγημα

ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

τοῦ **Κώστα Οὐράνη**

Στ' ἄλλο νοσοκομεῖο νοσηλεύονταν στρατιῶτες, τραυματίες τοῦ μετώπου - τέσσερις Ἰταλοί κ' οἱ ἄλλοι δικοί μας.

Ἀπ' ὅλους αὐτούς ἕνας μόνο εἶταν βαριά πληγωμένος: ἕνας Ἰταλός. Εἶχε διαμπερές τραῦμα τοῦ πνεύμονος - κι ὁ γιατρός τόν εἶχε καταδικασμένο. "Βγάζει-δέ βγάζει τό βράδυ", μοῦ εἶπε.

Γιά νά μήν τόν ἀνησυχοῦν οἱ ἄλλοι τραυματίες, ἀλλά καί γιά νά μήν τούς ἀνησυχεῖ κ' ἐκεῖνος, γιατί τίς νύχτες πεταγόταν μ' ἐφιάλτες τρόμου καί φώναζε, τόν εἶχαν βάλει μοναχό: στήν εἴσοδο τοῦ νοσοκομείου, πίσω ἀπό ἕνα παραβάν. Εἶταν ἕνα νέο παιδί εἰκοσιενός χρόνων, ἕνα ξανθό καί ὡραῖο παλληκάρι ἀπό τή Βόρειο Ἰταλία, στρατιώτης τῆς μεραρχίας Βενέτσια.

Ὅταν στάθηκα μπροστά του μαζί μέ τό στρατιωτικό γιατρό καί τή νοσοκόμο πού μέ συνόδευαν, ἄνοιξε μιά στιγμή τά μάτια, πού τά φλόγιζε ὁ πυρετός, καί μέ κοίταξε μέ μιά ἔκφραση τρόμου κι ἀπόγνωσης μαζί. Ὕστερα τά ξανάκλεισε, γύρισε λίγο τό πρόσωπό του στήν ἄλλη ἀπό μᾶς πλευρά, κι ἐνῶ τό στῆθος του ἀνεβοκατέβαινε μ' ἕνα μεγάλο καί γοργό λαχάνιασμα, βάλθηκε νά ψιθυρίζει - παρακλητικά καί πονεμένα.

-Μάμα... Μάμα μία...

Ἀκούαμε σιωπηλοί, ἀκίνητοι καί γεμάτοι συγκίνηση, τήν ἱκεσία αὐτή πού ψιθύριζαν τά χείλια τοῦ νέου Ἰταλοῦ καί συλλογιζόμουν ποιά θά εἶταν ἡ χαρά του, ἂν εἶταν δυνατόν, ἀνοίγοντας τά μάτια, νά 'βλεπε σκυμμένο ἀπάνω του τό πρόσωπο τῆς μακρυνῆς του μητέρας, πού τή ζητοῦσε νά παρασταθεῖ στήν ἀγωνία του, νά τόν ἀνακουφίσει καί ν' ἀπομακρύνει μέ τά χέρια της τά μαῦρα φτερά τοῦ θανάτου πού ἁπλώνονταν νά τόν σκεπάσουν.

-Μάμα... Μάμα μία..., ἐξακολουθοῦσε νά ψιθυρίζει ὁ νέος Ἰταλός πού εἶταν νά πεθάνει ἴσαμε τό βράδυ.

Γύρισα νά φύγω, γιατί δέν μποροῦσα πιά ν' ἀκούω τή σπαραχτική αὐτή, ὅσο καί μάταιη, ἱκεσία, κι ὁ γιατρός μ' ἀκολουθοῦσε, ὅταν εἶδαμε τή νοσοκόμο, ἀντί νά 'ρχεται μαζί μας, νά πλησιάζει στό κρεβάτι τοῦ νέου Ἰταλοῦ, νά σκύβει πάνω του καί ν' ἀρχίζει νά τοῦ χαϊδεύει ἁπαλά-ἁπαλά τά μαλλιά, γιά νά τοῦ δώσει - εἶταν ὁλοφάνερο - τήν ψευδαίσθηση τῆς παρουσίας τῆς μητέρας πού ἀποζητοῦσε.

Ὁ νέος Ἰταλός σταμάτησε, τότε, νά παρακαλάει. Τό συσπασμένο ἀπό τόν πόνο πρόσωπό του μαλάκωσε καί γιά λίγες στιγμές ἀφέθηκε στό ἁπαλότατο ἐκεῖνο χάδι τῶν μαλλιῶν του σάν ν' ἀπολάβαινε μιά ὑπέρτατη ἡδονή. Τέλος ἄνοιξε τά μάτια καί κοίταξε. Τό βλέμμα του αὐτή τή φορά δέν εἶχε οὔτε τρόμο, οὔτε ἀπόγνωση. Εἶδε τή νοσοκόμο πού εἶταν σκυμμένη πάνω του, κατάλαβε τήν πρόθεση τοῦ χαδιοῦ της καί τά χείλια του τῆς ψιθύρισαν μ' εὐγνωμοσύνη:

-Γκράτσια... γκράτσια τάντε...

(Ἀπό τό βιβλίο «Ταξίδια - Ἑλλάδα»)

Ο ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

τοῦ **Γεωργίου Μποζώνη,**
Προέδρου τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ Πλατωνικὸς διάλογος δὲν εἶναι πρωτότυπος. Ὡς διάλογος ἀκολουθεῖ μακροτάτη παράδοση ὡς γνώρισμα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς. Οἱ θεοὶ συζητοῦν, διαφωνοῦν, ἀποφαίνονται, ἀποφασίζουν. Διάλογο ἔχει ἡ Ἰλιάδα, διάλογο ἔχει καὶ ἡ Ὀδύσσεια. Λόγος καὶ ἀντίλογος ἐκφράζουν τὴν διαδικασία τῶν δικαστηρίων. Λόγο καὶ ἀντίλογο ἔχουν οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοί. Στὴν Ἐκκλησία τοῦ Δήμου οἱ βουλευταὶ εἰσηγοῦνται, οἱ ρήτορες κρίνουν, ὁ λαὸς ἀποφασίζει. Πρὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε κωμικὸ εἶδος, οἱ «μῖμοι» τοῦ Σώφρονος καὶ τοῦ Ξενάρχου· ἀλλ΄ ὁ Πλάτων προσέδιδε στὸν διάλογο φιλοσοφικὸ βάθος. Ἄλλως τε ὑπῆρχαν πολλοὶ ποὺ ἰσχυρίζοντο ὅτι ὁ πλατωνικὸς διάλογος μιμεῖται τὴν φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη.

Ὁ μεγάλος φιλόσοφος ἦταν πολέμιος τῶν σοφιστῶν, διότι ἔδιναν τὸ πρωτεῖο στὴν ρητορεία, στὴν εὔηχη λέξη, στὸν ρυθμό, στὴν ἐκφραστικὴ ἁρμονία, στὸ ἐπιχείρημα ποὺ ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ μὲ τὴν γοητεία τοῦ λόγου, τὴν συναρπαστικὴ ἔκφραση, τὸ ποιητικὸ ὕφος, τὴν μεγαλοστομία παρασύρει τὴν σκέψη, ἀφυπνίζει τὸ συναίσθημα, προκαλεῖ ἐνθουσιασμὸ καὶ ὁδηγεῖ στὴν ἄκριτη ἀποδοχὴ τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ ρήτορος.

Ὁ Σωκράτης ἦταν ὁ στοχαστὴς τῆς ἀληθείας. Ἀναζητοῦσε τὶς προϋποθέσεις, μὲ τὶς ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται ὀρθὰ καὶ στὶς ἴδιες ἐρωτήσεις δίδονται σταθερὰ οἱ αὐτὲς ἀπαντήσεις. Ἡ λογικὴ ὡς ἀναζήτηση αἰτίων ποὺ δίνουν τὰ ἴδια συμπεράσματα, ἡ ἀποφυγὴ τῶν ἀντιφάσεων, ἡ σταθερότητα τοῦ νοήματος, ἡ χρήση μεθόδου, ποὺ ἄγει ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους στὰ γενικὰ καὶ ὁδηγεῖ στὴν διατύπωση τοῦ ὁρισμοῦ, ποὺ καθορίζει τὰ ὅρια ἑνὸς νοήματος καὶ ἰσχύει

σ΄ ὅλες τὶς περιστάσεις. Ὁ φιλόσοφος ἀντιτίθεται στοὺς σοφιστάς, γιατί πιστεύει πὼς ἡ ἀλήθεια κρύπτεται στὸ βάθος τοῦ ἀσυνειδήτου. Ἀκολουθώντας τὸ ἐπάγγελμα τῆς μητέρας τοῦ ἐκμαιεύει ὄχι ἀνθρώπινες ὑπάρξεις, ἀλλ΄ ἀνθρώπινες ἀλήθειες.

Ὁ Πλάτων ἀποτελεῖ σπανία περίπτωση ποὺ ἀκολουθεῖ τὸν Σωκράτη, τὸν θαυμάζει, χωρὶς νὰ τὸν ἀντιγράφη, χωρὶς νὰ τὸν μιμῆται δουλικά. Καὶ αὐτὸς ἀντιπαθεῖ τὸν μονόλογο. Καὶ μολονότι ἔγραψε πολλὰ βιβλία, περιφρονεῖ τὸν γραπτὸ λόγο. Στὸν μῦθο τοῦ Ἀμούν ὁ Θεὺθ καυχᾶται ὅτι ἐπενόησε τὰ γράμματα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς κι ἔτσι οἱ ἄνθρωποι δὲν χρειάζεται νὰ ἐνθυμοῦνται, ἀλλὰ νὰ διαβάζουν αὐτὰ ποὺ ἔγραψαν. Ἡ γραφὴ καθιστᾶ ἀνεξίτηλο τὸν λόγο καὶ ὑπερβαίνει τὴν ζωὴ τοῦ γράφοντος. Μοιάζει μὲ τὴν ἀθανασία. Ὅμως ὁ Ἀμούν ἔχει ἀντίρρηση. Κατ΄ αὐτὸν ὁ Θεὺθ δὲν βρῆκε τὸ φάρμακο τῆς ἀθανασίας, ἀλλ΄ ἁπλῶς τῆς λήθης. Ἄλλο νόημα ἔχει ἡ μνήμη καὶ διαφορετικὴ ἔννοια ἡ ἀνάμνηση, ποὺ βαίνει στὸ βάθος τῆς ψυχῆς καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ἔμφυτη καὶ αἰωνία ἀλήθεια. Ἄρα ὁ ζωντανὸς λόγος ὑπερβαίνει τὸν γραπτό.

Στὴν μελέτη τοῦ πλατωνικοῦ διαλόγου διαπιστώνεις πὼς οἱ πρῶτοι χρονολογικοὶ διάλογοι ἀναπαριστοῦν τὴν σωκρατικὴ μαιευτική. Ἀλλ΄ οἱ διάλογοι τῆς ὡριμότητος καὶ τοῦ γήρατος βαίνουν πέρα ἀπὸ τὸν μεγάλο φιλόσοφο. Ὁ Πλάτων δὲν ἀκολουθεῖ ἁπλῶς τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ γονιμοποιεῖ τοὺς χαρακτῆρες τῆς μαιευτικῆς καὶ βαίνει πρὸς τὴν διαλεκτική. Ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ μαιευτικὴ ἀναζητοῦσε τὸν καθορισμὸ τῆς ἐννοίας, ἐνῶ ὁ Πλάτων θεωρεῖ ὅτι ἡ ἔννοια δὲν εἶναι μόνο σταθερὴ διατύπωση τῆς διανοίας, ἀλλὰ τὴν ὑπερβαίνει σὲ χρονικότητα, εἶναι αὐθυπόστατη, ἰσχύει σὲ κάθε περίσταση καὶ ὁ στοχαστὴς ἔχει ἔργο νὰ μετάσχη τῆς ἰδέας, ποὺ εἶναι διαχρονική.

Ἡ «μέθεξις» εἶναι πλατωνικὸς ὅρος ποὺ καθίσταται πολυσήμαντος. Ἀναφέρεται στὴν βίωση τῶν ἀξιῶν, ὅπως ἐπίσης ἐκφράζει βαθὺ συσχετισμὸ ψυχῆς μὲ ψυχή μέχρι ταυτίσεως. Μὲ τὴν διαλεκτικὴ ὁ φιλόσοφος ὑπερβαίνει τὸ συγκεκριμένο πρᾶγμα ἢ γεγονός. Μία κλίνη δύναται νὰ εἶναι ὡραῖα. Ἀλλὰ μία ἄλλη δύναται νὰ εἶναι ὡραιότερη. Συνεχῶς τείνει πρὸς τὸ ἀπόλυτο κάλλος τῆς κλίνης. Ἄρα ἔφθασε στὴν ἰδέα τῆς κλίνης. Αὐτὴ ἡ διαδικασία τῆς ἀνατάσεως φαίνεται καθαρὰ στὸ «Συμπόσιο», ὅταν ἡ Διοτίμα πραγματεύεται τὴν ἰδέα τοῦ καλοῦ, ποὺ ἀκτινοβολεῖ σὲ κάλλος.

Ἀπὸ τὰ ὡραῖα σώματα ἀνέρχεσαι στὰ ὡραῖα πράγματα, στὰ ὡραῖα νοήματα, στὶς ὡραῖες ἐπιστῆμες, γιὰ νὰ φθάσης στὴν ἰδέα τοῦ καλοῦ. Ὅλος ὁ πλατωνισμὸς εἶναι μία ἀνάταση. Αὐτὸ ποὺ εἶσαι γίνεσαι καὶ ἀνέρχεσαι πρὸς τὴν «θέαν τῶν ἄνω». Ξέρεις γιατί ζῆς, διότι δημιουργεῖς. Ὁ «ἐγκύμων τὴν ψυχήν» ἐκφράζει τὸ πνεῦμα καὶ βιώνει τὴν εὐδαιμονία ἢ ὀρθότερα τὴν εὐπραξία. Ἡ πράξη εἶναι ἐπίβαση τοῦ στοχασμοῦ. Θέτεις σκοπούς, μελετᾶς τὴν μεθοδολογία τῆς πραγματώσεως, ποθεῖς, βούλεσαι, ἀποφασίζεις, θέτεις σὲ ἐνέργεια τοὺς μηχανισμοὺς τοῦ σώματος καὶ καταλήγεις στὴν πράξη. Ἐντεῦθεν ἡ εὐπραξία εἶναι ὑπερτέρα τῆς εὐδαιμονίας. Εἶναι «μέθεξις» τῆς ἰδέας, ποὺ ἐγκλείει μεγαλεῖο.

Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Πλάτων ἵδρυσε μία ἰδεοκρατία, ποὺ εἶναι θαυμαστή, ἀλλ᾽ ἀπέχει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς. Ὅμως θ᾽ ἀλλάξουν γνώμη, ἂν μελετήσουν τὸν «Τίμαιον». Στὸ ἔργο αὐτὸ ὁ ἀθηναῖος φιλόσοφος προβαίνει σὲ ἀνθρωπολογία, ἐρευνᾶ τὰ διάφορα μέλη καὶ ὄργανα τοῦ σώματος κατὰ τὶς γνώσεις τῆς ἐποχῆς του, τὶς ὁποῖες σὲ πολλὰ ὑπερβαίνει.

Πρώτιστο ὄργανο τοῦ σώματος εἶναι ὁ ὀφθαλμός. Σὲ πρωτογενῆ διαδικασία βλέπομε πρόσωπα, πράγματα καὶ τὸ οἰκεῖο περιβάλλον. Ἀλλ᾽ ἡ σπουδαιότερη συμβολὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ συνίσταται στὴν διεργασία τοῦ νοῦ μὲ γεωμετρικοὺς καὶ μαθηματικοὺς συσχετισμούς. Συντελεῖ στὴν βαθύτερη παρατήρηση τῶν πραγμάτων, στὴν μελέτη καὶ ἐξήγηση τοῦ σύμπαντος. Ἀναφέρεται ἐπίσης στὸ ὁρατὸ κάλλος, τὸ ὁποῖον ὁ φιλόσοφος ἰδιαίτερα ἐκτιμᾶ. Ἡ δομὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ συνίσταται σὲ πῦρ καὶ ὕδωρ. Σὲ πῦρ ποὺ δὲν εἶναι φλόγα, ἀλλὰ «εἰλικρινές», καθαρὸ ὡς φῶς, ποὺ συγγενεύει πρὸς τὸ φῶς, ποὺ ἐκπέμπεται ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πλάτων προβαίνει σὲ πολύπλοκη διερεύνηση πρὸς ἐξήγηση τῆς αἰσθήσεως τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ποικιλίας τῶν χρωμάτων.

Ἄλλο οὐσιῶδες ὄργανο εἶναι ἡ γλῶσσα, ποὺ ἐκφράζει τὸν ἐνδιάθετο λόγο, συντελεῖ στὴν ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πραγμάτωση τοῦ διαλόγου. Πέρα τούτου συμβάλλει στὴν γεύση, στὴν λήψη ἢ ἀποφυγὴ τῆς τροφῆς καὶ περαιτέρω ὁ φιλόσοφος διερευνᾶ τὸ πικρό, τὸ γλυκύ, τὸ ὄξινο καὶ τὸ δριμύ.

Διεξέρχεται τὴν ὄσφρηση, τὴν ἀκοή, τῆς ὁποίας ἐπισημαίνει τὴν ἀκουστικὴ ποικιλία σὲ κτυπήματα, κρότους, παλμικὲς κινήσεις, ὀξεῖς καὶ βαρεῖς ἤχους, εὐχάριστα ἀκούσματα καὶ ἁρμονίες. Ἐντεῦθεν ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι μόνο ἐναρμόνιση ἠχων, ἀλλ᾽ ὡς ἔκφραση τῶν

Μουσῶν τείνει πρὸς τὴν ἀληθινὴ φιλοσοφία.

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος μελετήματος νὰ προβῶ σὲ λεπτολόγο ἀνάλυση τῶν λοιπῶν ὀργάνων κατὰ τὸν Πλάτωνα οὔτε ν΄ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ φαινόμενο τοῦ ὕπνου, μὲ τὰ ὄνειρα, τὶς παραισθήσεις, τὴν ἐνόραση. Ἁπλῶς θέλω νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι τὰ ὄργανα τοῦ σώματος δὲν λειτουργοῦν ἀνεξάρτητα ἀπ΄ ἀλλήλων, ἀλλ΄ ὅλα συνδέονται μὲ τὸν νοῦ ὡς ἔκφραση τῆς ψυχῆς, γιατί αὐτὴ εἶναι ὁ ἄνθρωπος. «Δεῖ οὖν πρῶτον ψυχῆς φύσεως νοῆσαι» (Φαιδρ. 245c). Αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸν συνθετικὸ παράγοντα, συντελεῖ στὴν ἑνότητα τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος, εἶναι οὐσιώδης καὶ πολύτιμη. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, διότι εἶναι αὐτοκίνητος. Ἡ συνείδηση στρέφεται στὸν ἑαυτό της, γιὰ νὰ διαλεχθῆ μὲ τὸν ἑαυτό της, γιατί στὸ βάθος τοῦ ἀσυνειδήτου ἐδράζεται ἡ πραγματικότης.

Ἀλλ΄ αὐτὴ ἡ αὐτογνωσία πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἀλληλογνωσία. Ἐδῶ λειτουργεῖ ἡ «μέθεξις»· πρῶτα πρὸς τὸν Θεό, «ὁμοίωσις Θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν». Σωφροσύνη, δικαιοσύνη, θάρρος, ἐγκράτεια, σοφία συντίθενται σὲ ἑνότητα, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸ μεγαλεῖο του Θεοῦ. Ἀλλὰ στὸν Θεὸ δὲν φθάνεις, ἂν δὲν ἀναγνωρίσης στὸν ἄλλον δυνατότητες διαπλάσεως τοῦ ἀτόμου σὲ πρόσωπο δημιουργικό. Ἡ συνειδητότητα τοῦ ἐγὼ ἄγει στὸ σύ. Ὁ ἄλλος δὲν εἶναι ἀντίπαλος, ἀμφισβητίας, ἀνταγωνιστής. Εἶναι καὶ αὐτὸς μία ψυχή. Καὶ οἱ ψυχὲς βιώνουν τὴν «μέθεξι» τοῦ ἐγὼ πρὸς τὸ σύ, ποὺ εἶναι alter ego.

Ἐντεῦθεν ὁ πλατωνικὸς διάλογος προσλαμβάνει ἀπίθανο βάθος. Εἶναι ἀγώνισμα πρὸς ὑπερνίκηση τῆς πλάνης, τῆς αὐταπάτης, τῶν ψευδαισθήσεων. Τὸ ἐρώτημα ποὺ θέτει ὁ Σωκράτης εἶναι οὐσιῶδες, καίριο καὶ ἄγει στὴν αὐτογνωσία. Ἡ μαιευτικὴ ἀποβαίνει διαλεκτική. Λόγος καὶ ἀντίλογος. Ρήση καὶ ἀντίρρηση, ἀφύπνιση ἀπὸ τὸν λήθαργο, πορεία πρὸς τὴν ἀλήθεια. Ἀλλ΄ ὁ διάλογος ἐνέχει λογοτεχνικὴ χάρη, σπανία ποιητικὴ ἔκφραση, χρήση μύθων μὲ παραστατικότητα, ἀλληγορία καὶ βάθος. Οἱ μεταφορικὲς εἰκόνες ἀφθονοῦν, ἐμπνέουν καὶ συγκινοῦν. Ὁ πλατωνικὸς διάλογος εἶναι τὸ σπουδαιότερο ἴσως ἐπίτευγμα τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας. Ἡ ποίηση ἐναγκαλίζεται τὴν λογική. Ὁ φιλόσοφος ἀφοσιώνεται στὸν κόσμο τῶν ἰδεῶν. Τὰ καθημερινὰ καὶ τὰ ἐφήμερα ὑποχωροῦν, ἀποβάλλουν τὴν ματαιότητά των. Ἡ ἀνησυχία δὲν εἶναι ἀγωνία. Εἶναι ἀγώνας πρὸς τὴν ὑπέρβαση, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἐλευθερία.

Ὁ Πλάτων ἀκτινοβόλησε καὶ μετὰ τὸν θάνατό του. Παρὰ τὶς ἀντιρρήσεις του, ὁ Ἀριστοτέλης ὑπῆρξε ὁ καλύτερος μαθητής του, διότι ἀφωμοίωσε καὶ ἐπεξέτεινε τὴν ἀξία καὶ τὶς δυνατότητες τῆς ἐπιστήμης. Αἰῶνες ἀργότερα ὁ Πλωτῖνος ἐμελέτησε καὶ ἀνέδειξε τὴν μεταφυσική τῆς ψυχῆς, τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐδαιμονία μέσα ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία τοῦ πνεύματος. Γι΄ αὐτὸ οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μελετοῦν τὸν πλατωνισμό, φιλοσοφοῦν μαζί του, ἐπισημαίνουν τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, τὴν ἀναγκαιότητα τῆς εὐθύνης, τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ἀγωνίσματος τῆς «ὁμοιώσεως Θεῷ». Ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς πηγάζει ἀπὸ τὸν πλατωνισμό, μᾶς λέει ὁ πολὺς Whitehead. Κι ἂν σήμερα ἡ Εὐρώπη παρακμάζη καὶ διέρχεται κρίση, ἡ κρίση δὲν εἶναι ἁπλῶς οἰκονομική, ἀλλὰ καὶ πνευματική. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἕνωση ἀπαρνεῖται τοὺς ζωτικοὺς χυμούς της καὶ τρέφεται μὲ τὰ «κεράτια». «Μέμνησο πόθεν πέπτωκας». Νὰ ζωντανεύση ὁ γνήσιος διάλογος κι ὄχι ὁ λόγος ὁ φλύαρος, ὁ ἄσκοπος καὶ μάταιος. «Ὥρα ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι».

Μάθηση

Τά κρύα βράδυα
τοῦ χειμώνα
τρέμουν ἔρημα
τά ὄνειρά μου
σέ χιονισμένα δάση.
Μή μέ ἐγκαταλείπεις,
ἀρχηγέ τῆς ζωῆς,
ἔχω μάθει νά ὑπηρετῶ
σάν ἄλογο στό ἀλέτρι,
σάν περήφανο λουλούδι
ἔμαθα νά χαμογελῶ
στόν ξανθό ἥλιο.

Ρ. Παυλέα

«Δεινόν δηλητήριον»

Η ΖΗΛΟΤΥΠΙΑ

του **Αρχιμ. Χριστοδούλου Γ. Κωνσταντοπούλου**

Τι είναι η ζήλεια; Απάντηση. Είναι ο εσωτερικός πόνος, η δυσαρέσκεια, η αντίδραση που νιώθει ο άνθρωπος για κάποιο κατόρθωμα γνωστού συνανθρώπου του, όπως π.χ. για την επιτυχία του, τις χαρές του, την ευτυχία του. Η ζήλεια είναι καρπός του εγωισμού και κυρίως κάποιου πληγωμένου εγωισμού. Μερικές φορές, όταν ριζώνει στην καρδιά, καταλήγει και στο μίσος. Η ζηλοφθονία καλύπτεται έντεχνα και παρουσιάζεται από τον πάσχοντα σαν κάτι άλλο. Και συνήθως τυφλώνει τους οφθαλμούς της ψυχής, κατά τον ι. Χρυσόστομο. Τα χαρακτηριστικά του ζηλιάρη τα περιγράφει με αριστοτεχνικό τρόπο ο Μ. Βασίλειος. Οι ζηλιάρηδες γνωρίζονται από την όψη τους. Το βλέμμα τους είναι ξεραμένο, το πρόσωπό τους σκυθρωπό, η ψυχή τους ταραγμένη από το πάθος που τους τυραννεί. Είναι στερημένοι και από το κριτήριο της αλήθειας.

Δεν πρέπει να διαφεύγει κυρίως από τους γονείς, ως υπευθύνους διαπλαστές της παιδικής ψυχής, ότι ο άνθρωπος από τη μικρή ηλικία υπόκειται στην επίδραση της ζήλειας και του φθόνου. Και καθώς μεγαλώνει, αν δεν καλλιεργείται πνευματικά, υποδουλώνεται βαθύτερα. Η ζηλοτυπία αποκαλείται ως το «δεινόν δηλητήριον» από τον άγιο Εφραίμ τον Σύρο.

Επικίνδυνα είναι τα συμπτώματα αυτής της ψυχικής αρρώστιας. Φθείρει την καρδιά και εξαντλεί την σωματική δύναμη του ανθρώπου. Και επιπλέον, η δυσκολία που προκαλείται από την αρρώ-

στια αυτή στον άνθρωπο είναι ότι δεν μπορεί ούτε και να την φανερώσει. Την κρύβει όσο μπορεί και σκυθρωπάζει γεμάτος από σύγχυση. Και είναι γεγονός πως ορισμένες ψυχικές ανωμαλίες, όπως η μελαγχολία, ο εσωτερικός πόνος, η πικρία έχουν την αιτία τους στο σαράκι της ζήλειας. Αυτές οι καταστάσεις έχουν επιπτώσεις και στη σωματική υγεία του ανθρώπου.

Πέρα των ως άνω η ζήλεια, με διάφορες αφορμές, προκαλεί υποψίες, υπόνοιες, φόβους και αντιδράσεις μέσα στην οικογένεια. Και από τέτοιες αφορμές δημιουργούνται μεγάλες αντιπάθειες και διαιρέσεις. Συμβαίνει μεταξύ αδελφών, συζύγων, παιδιών να γίνονται εχθροί μεταξύ τους. Φτάνουν στο σημείο να μη θέλουν να μιλήσουν ή να ακούσουν κάτι ο ένας για τον άλλον.

Πρέπει να σημειωθεί πως το πάθος της ζηλοφθονίας κατέστρεψε και ολόκληρες Εκκλησιαστικές Κοινότητες.

Σκόπιμο είναι να λεχθεί πως όποιος δεν καταπολεμεί αυτές τις αδυναμίες ζημιώνει τον εαυτό του, αλλά σκανδαλίζει και τους άλλους, που θα περίμεναν από αυτόν, ως πιστό χριστιανό, εποικοδομητική συμπεριφορά.

Συμπερασματικά, με τον δόλιο αυτό τρόπο περιπαίζει ο διάβολος τον άνθρωπο του πάθους αυτού, ώστε να τον συλλαμβάνει ως θήραμα στο αγκίστρι του. Του ζηλιάρη και του φθονερού ο νους και η κρίση είναι ιδιότητες θολωμένες, ώστε από αδυναμία να φθάνει συχνά στη διαστροφή εν γνώσει του, πράγμα, βέβαια, πολύ βαρύ.

Ο Μ. Βασίλειος υπογραμμίζει: Οι φθονούντες «θρασύν λέγουσι τόν ἀνδρεῖον, ἀνάλγητον τόν σώφρονα, τόν δίκαιον ἀπηνῆ, κακοῦργον τόν φρόνιμον, τόν ἐλευθέριον ὡς ἀσωτον διαβάλλουσι... Καί ὅλως πάντα τά τῆς ἀρετῆς εἴδη οὐκ ἀπορεῖ παρ' αὐτοῖς· ὀνόματος ἐκ τῆς ἀντικειμένης κακίας μετενεχθέντος.» (Ομιλία περί φθόνου)

Η ζηλοτυπία «δεινόν δηλητήριον». Ο σοφός Σειράχ επιλέγει: Η ζήλεια και ο θυμός λιγοστεύουν τις μέρες της ζωής του ανθρώπου.

ΤΑ ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΡΑΣΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

του **Γ. Δ. Κούβελα,**
πρ. Γυμνασιάρχη - Συγγραφέα

Η επέτειος της 28ης Οκτωβρίου 1940 είναι μία από τις λαμπρότερες σελίδες της ελληνικής ιστορίας. Κατά τις δύσκολες εκείνες ώρες, ο λαός μας στάθηκε όρθιος μπροστά στις σιδερόφρακτες στρατιές του φασισμού κι έγραψε με την αυτοθυσία και τον ηρωισμό του το αθάνατο έπος του Σαράντα και τη μεγαλειώδη εθνική αντίσταση.

Από πολλούς το έπος του ΄40 και ΄41 χαρακτηρίστηκε ως ένα καινούργιο θαύμα. Και ήταν πράγματι ένα θαύμα, γιατί η μικρή Ελλάδα είχε να παλέψει με δύο αυτοκρατορίες, μπροστά στις οποίες είχαν λυγίσει μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη. Από Έλληνες και ξένους ομολογείται ότι ο βασικός παράγων που οδήγησε στη νίκη υπήρξε η βαθειά και ακλόνητη πίστη των στρατευμένων μας στη βοήθεια του Θεού και της Παναγίας. Πολύ σωστά ειπώθηκε ότι «η πίστη έφερε το θαύμα».

Πολλοί κληρικοί πολέμησαν τότε ως αξιωματικοί και στρατιώτες ή στρατιωτικοί ιερείς. Μερικοί από αυτούς σκοτώθηκαν στις μάχες του Μετώπου. Μεταξύ των πρώτων νεκρών του πολέμου ήταν και ο Αρχιμανδρίτης π. Χρυσόστομος Τσάκωνας, στρατιωτικός ιερέας. Σκοτώθηκε στις 25 Νοεμβρίου 1940 από βόμβα ιταλικού αεροπλάνου.

Αλλά και αυτοί που βρίσκονταν στα μετόπισθεν, δεν υστέρησαν. Όσο διαρκούσε ο πόλεμος, οι ιερείς στις πόλεις και στα χωριά στήριζαν ηθικά και υλικά τις οικογένειες των στρατευμένων.

Στην προσπάθεια αυτή συμμετείχαν και τα λαϊκά μέλη της Εκκλησίας. Ομάδες χριστιανών, μέλη χριστιανικών συλλόγων πρωτοστατούσαν στα έργα αγάπης. Συγκέντρωναν πλεκτά, φανέλες, κάλτσες και άλλα μάλλινα και τα έστελναν στο Μέτωπο για τους φαντάρους μας, που μάχονταν στα βορειοπειρωτικά βουνά.

Ητότε ηγεσία της Εκκλησίας μας, οι Αρχιεπίσκοποι Αθηνών Χρύσανθος και Δαμασκηνός στάθηκαν επάξια στο ύψος των περιστάσεων. Πρωτοστάτησαν στη διάσωση, την περίθαλψη και την ανακούφιση των κατατρεγμένων πολιτών.

Αξιόλογη υπήρξε η συμπαράσταση και η βοήθεια που πρόσφερε ο Μοναχισμός στον πονεμένο ελληνικό λαό κατά τα μαύρα εκείνα χρόνια. Μοναχοί και μοναχές περιέθαλψαν αρρώστους, φυλακισμένους, φιλοξένησαν άστεγους και πρόσφυγες, έκρυψαν με κίνδυνο της ζωής τους Έλληνες και ξένους καταδιωκόμενους των κατακτητών.

Πέρα όμως από αυτά, πολλοί Έλληνες κληρικοί ανέβηκαν και στο Γολγοθά του μαρτυρίου. Σφαγιάστηκαν ή ντουφεκίστηκαν κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Στο χρονικό διάστημα από 28 Οκτωβρίου 1940 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1944 περισσότεροι από 329 κληρικοί έχασαν τη ζωή τους από Γερμανούς, Ιταλούς, Βουλγάρους, Αλβανοτσάμηδες, Ελασίτες και άλλους. (Ονομαστικός κατάλογος με σύντομα βιογραφικά και πολλά παραδείγματα περιλαμβάνονται στο βιβλίο μου «Μάρτυρες της Κατοχής», εκδόσεις Τήνος, Αθήνα). Υπάρχει, ακόμη, κι ένα πλήθος ιερέων, που μπορεί να μην είχαν μαρτυρικό θάνατο, αλλ' όμως υπέφεραν τα πάνδεινα, χωρίς να λυγίσουν: φυλακίστηκαν, κακοποιήθηκαν, βασανίστηκαν, διώχθηκαν, εξορίστηκαν, κλείστηκαν σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

Χρέος μας ιερό είναι να μην ξεχνάμε εκείνους που στις δίσεχτες ώρες του Έθνους μας στάθηκαν όρθιοι και άφοβοι μπροστά στον κίνδυνο και στήρι-

ξαν τον κατατρεγμένο λαό μας. Τέτοιοι υπήρξαν οι Έλληνες ιερείς.

Απλοί και ταπεινοί λευΐτες, φτωχοί παπάδες του βουνού και του κάμπου, δεν εγκατέλειψαν το ποίμνιό τους, αλλά πιστοί στον Μεγάλο Αρχιερέα Χριστό ανέβηκαν κι αυτοί στο Γολγοθά του μαρτυρίου. Έμειναν κοντά στον αγωνιζόμενο λαό. Και τον ανακούφισαν. Στους λευϊτικούς ώμους τους σήκωσαν όλη την οδύνη, αλλά και την ψυχική λεβεντιά ενός ολόκληρου λαού.

Η σκέψη και η μνήμη μας στρέφεται με ευλάβεια και ευγνωμοσύνη στα Ματωμένα Ράσα. Σε όλους τους επώνυμους και ανώνυμους ήρωες της Αντίστασης της Εκκλησίας. Ξαναφέρνουμε στη θύμησή μας γνωστούς και άγνωστους λειτουργούς του Θεού, που κράτησαν ψηλά τη σημαία του Έθνους. Δεν πρόδωσαν την πατρίδα και την πίστη. Δεν συμβιβάστηκαν με τους ισχυρούς.

Οι μάρτυρες κληρικοί της Κατοχής έρχονται και σήμερα να φέρουν το μήνυμα της ελπίδας και της πίστεως, της φιλοπατρίας και του ηρωισμού. Να μεταφέρουν τον αέρα της λεβεντιάς, την Παρουσία του Πνεύματος.

Σε μιαν εποχή, όπως η δική μας, που η παρρησία και ο ηρωισμός, η ομολογία, η θυσία χάριν των ιδανικών, υποτιμούνται, αποτελεί εθνική ανάγκη να θυμόμαστε εκείνους που ενσάρκωσαν τις αρετές της φυλής μας και την ομορφιά της ανθρώπινης ψυχής.

Ἀδόλφος Χίτλερ

«...Χάριν τῆς ἱστορικῆς ὁμως δικαιοσύνης, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά διαπιστώσω ὁτι ἐκ τῶν ἀντιπάλων οἵτινες μᾶς ἀντιμετώπισαν, ὁ Ἕλλην στρατιώτης ἐπολέμησεν ὁμοίως μέ παράτολμον θάρρος καί ὑψίστην περιφρόνησιν πρός τόν θάνατον.»

4 Μαΐου1941

ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΟΦΕΙΛΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Αυτές τις μέρες διεξάγεται στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης η δίκη για τα θύματα του Ναζισμού και τις Γερμανικές αποζημιώσεις.

Η δικαίωση των Ελλήνων θυμάτων του Ναζισμού μέσω των Ιταλικών δικαστηρίων έχει οδηγήσει την υπόθεση στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, στο οποίο προσέφυγε η Γερμανία για να ακυρώσει τις αποζημιώσεις και το οποίο ξεκίνησε τη σχετική δικαστική διαδικασία τη Δευτέρα 12/09.

Την ίδια ώρα, ήρθε και πάλι στην επικαιρότητα το μέγα θέμα του ανεξόφλητου αναγκαστικού Κατοχικού Δανείου της χώρας μας προς τη Γερμανία και των γερμανικών επανορθώσεων για τις κατοχικές καταστροφές στη χώρα μας, αφού η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα η οποία δεν έχει λάβει ως αποζημίωση ούτε ένα ευρώ.

Η Ιταλία πλήρωσε στην Ελλάδα το μερίδιό της από το κατοχικό δάνειο. Η Ιταλία και η Βουλγαρία πλήρωσαν πολεμικές επανορθώσεις στην Ελλάδα και η Γερμανία πλήρωσε πολεμικές επανορθώσεις στην Πολωνία το 1956 και στην Γιουγκοσλαβία το 1971. Η Ελλάδα απαίτησε από την Γερμανία την πληρωμή του κατοχικού δανείου το 1945, 1946, 1947, 1964, 1965, 1966, 1974, 1987 και το 1995.

Παρά ταύτα η Γερμανία αρνείται συστηματικά να πληρώσει στην Ελλάδα τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από το κατοχικό δάνειο και τις πολεμικές επανορθώσεις. Το 1964 ο Γερμανός Καγκελάριος Erhard υποσχέθηκε την πληρωμή του δανείου μετά την ενοποίηση της Γερμανίας, που πραγματοποιήθηκε το 1990.

Ενδεικτικό της σημερινής αξίας των Γερμανικών υποχρεώσεων προς την Ελλάδα είναι το ακόλουθο: Εάν χρησιμοποιηθεί σαν τόκος ο μέσος τόκος των Κρατικών Ομολόγων των ΗΠΑ από το 1944 μέχρι το 2010, που είναι

περίπου 6%, η σημερινή αξία του κατοχικού δανείου ανέρχεται στα 163,8 δισεκατομμύρια δολάρια και αυτή των πολεμικών επανορθώσεων στα 332 δισεκατομμύρια δολάρια.

Ο κ. Δημοσθένης Κούκουνας είναι ο σημαντικότερος ιστορικός-ερευνητής σε θέματα που άπτονται της Κατοχής και της νεότερης ελληνικής Ιστορίας. Το βιβλίο του, που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Ερωδιός με τίτλο «Η ελληνική οικονομία κατά την Κατοχή και η αλήθεια για τα κατοχικά δάνεια», ανεβάζει τη γερμανική οφειλή στην Ελλάδα σε 510 δισ. ευρώ! Τα στοιχεία που παραθέτει είναι συγκλονιστικά και η συζήτηση μαζί του για το ζήτημα είναι πολύ διαφωτιστική.

ΕΡ.: *Φαίνεται ότι το πρόσφατο βιβλίο σας «Η ελληνική οικονομία κατά την Κατοχή και η αλήθεια για τα κατοχικά δάνεια» ανατάραξε το πολιτικό παρασκήνιο, κυρίως εξαιτίας των αναφορών σε οικογένειες πολιτικών προσώπων, όπως ο περίφημος υπουργός του Μνημονίου Γιώργος Παπακωνσταντίνου και ο υπηρεσιακός πρωθυπουργός Π. Πικραμμένος, που είχαν έντονο κατοχικό παρελθόν. Τώρα όμως το βιβλίο αυτό γίνεται το επίκεντρο μιας άλλης συζήτησης, αναφορικά με τα κατοχικά δάνεια, που -όπως λέτε- υπερβαίνουν τα 500 δισεκατομμύρια ευρώ και που κατά σύστημα η μεταπολεμική Γερμανία αρνείται να μας εξοφλήσει. Πόσο πεπεισμένος είστε, ύστερα από μια πολύχρονη ιστορική έρευνα που κάνατε, ότι αυτή η οφειλή έναντι της Ελλάδος είναι βάσιμη;*

ΑΠ.: *Η ύπαρξη των κατοχικών δανείων δεν επιδέχεται καμιά αμφισβήτηση. Υπάρχει πλήρης τεκμηρίωση για την υπόστασή τους από το 1942, που έγινε η σύναψή τους, καθώς επίσης και για το γεγονός ότι δεν εξοφλήθηκαν ποτέ μέχρι σήμερα. Είναι αλήθεια πως στα εβδομήντα αυτά χρόνια που έχουν μεσολαβήσει, επανειλημμένα έγιναν από ελληνικής πλευράς απόπειρες να εξοφληθεί το χρέος, αλλά συναντήσαμε μια συστημα-*

τική παρελκυστική τακτική εκ μέρους των μεταπολεμικών γερμανικών κυβερνήσεων, με βασική δικαιολογία ότι η χώρα τους ήταν διαμελισμένη σε Ανατολική και Δυτική Γερμανία. Αυτό το πρόσχημα εξαλείφθηκε όταν τα δύο γερμανικά κράτη ενοποιήθηκαν το 1990 και ακολούθησε η τελική σύναψη της συνθήκης ειρήνης που εκκρεμούσε από το 1945.

Έστω και τότε, θα περίμενε κανείς ότι η Γερμανία, που τόσο αμείλικτη εμφανίζεται σήμερα απέναντί μας για το ελληνικό εξωτερικό χρέος, θα είχε τη στοιχειώδη φιλοτιμία να αποπληρώσει το δικό της χρέος προς την Ελλάδα. Ωστόσο τήρησε μια εντελώς αρνητική στάση, αγνοώντας το πλέον στοιχειώδες, ότι αυτά τα χρήματα και εν μέρει εμπορεύματα που αναγκαστικά και διά της βίας έλαβε επί Κατοχής αντιπροσώπευαν τότε την έσχατη ικμάδα της ελληνικής οικονομίας, ό,τι δηλαδή είχε απομείνει έπειτα από μια βάρβαρη καταλήστευσή της.

ΕΡ.: *Όπως γράφετε στο βιβλίο σας, η Ιταλία έχει εξοφλήσει τη δική της οφειλή προς την Ελλάδα από την ίδια αιτία. Αυτό σημαίνει ότι μεταπολεμικά μόνον οι Ιταλοί σεβάστηκαν τις υπογραφές τους;*

ΑΠ.: *Πράγματι, προ πενήντα περίπου ετών η Ιταλία εξόφλησε ολοσχερώς τα κατοχικά δάνεια που μας όφειλε. Να λάβετε υπόψη σας ότι το χρέος των Ιταλών στηριζόταν στα ίδια κοινά έγγραφα με εκείνο των Γερμανών, διότι θα πρέπει να τονισθεί ότι αυτές οι κατοχικές συμφωνίες περί δανείων δεν συνήφθησαν απευθείας μεταξύ του ελληνικού κράτους και των κατακτητών. Το ακριβές είναι ότι η συμφωνία έγινε μεταξύ των δύο κυρίων κατακτητών το 1942 και απλώς κοινοποιήθηκε στις τότε ελληνικές κυβερνήσεις το περιεχόμενό τους και υπέγραψαν ότι έλαβαν γνώση. Δηλαδή απλώς μας ανακοίνωσαν ότι μας καταλησταύουν, αφού όμως υποσχέθηκαν γραπτώς ότι θα μας επιστρέψουν τα οφειλόμενα στο τέλος του πολέμου και μάλιστα αποπληθωρισμένα.*

ΕΡ.: *Έχει η κυβέρνηση τέτοια δυνατότητα, επιτροχάδην να κλείσει συμβιβαστικά το θέμα των κατοχικών δανείων;*

ΑΠ.: *Βεβαίως και έχει. Θα διατυμπανιστεί ότι επιτέλους η Γερμανία εξοφλεί τα κατοχικά δάνεια, η κυβέρνηση θα κορδώνεται ότι το τακτοποίησε κι αυτό, βάζοντας υπογραφή σε μια συμβιβαστική συμφωνία και με τη χρήση της μεγάλης σφραγίδας του ελληνικού κράτους, ενώ στην πραγματικότητα δεν θα έχει πάρει ούτε το ένα χιλιοστό των όσων ουσιαστικά έχει λαμβάνειν η Ελλάδα.*

ΕΡ.: *Κι εσείς τι προτείνετε σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο;*

ΑΠ.: *Εγώ δεν είμαι πολιτικός, ένας απλός πολίτης είμαι. Εξακολουθούν να υπάρχουν πολιτικές δυνάμεις υγιείς, όπως ελπίζω, που θα συγκινηθούν και θα αντιδράσουν. Αυτή τη στιγμή που μιλάμε η ολοσχερής εξόφληση των κατοχικών δανείων εκ μέρους της Γερμανίας θα σήμαινε την πλήρη απαλλαγή μας από το εξωτερικό χρέος και την αυτόματη κατάργηση του Μνημονίου και των προδοτικών όρων του. Πλην της απώλειας της εθνικής κυριαρχίας, ως γνωστόν, ένας εξ αυτών των όρων αποκλείει τον συμψηφισμό οφειλών κρατών προς την Ελλάδα. Είναι προφανές γιατί ετέθη, διότι οι Γερμανοί που συνέταξαν και επέβαλαν το περίπτυστο αυτό κείμενο δεν είναι αφελείς. Αλλά μπορεί να αποκλείεται ο συμψηφισμός, δεν αποκλείεται όμως η εξόφληση. Τότε αυτό οι Γερμανοί δεν είχαν κανένα λόγο να το συγκεκριμενοποιήσουν, τώρα όμως, αν το θέμα τεθεί επίσημα από μέρους μας, μια προδοτική κυβέρνηση δεν θα διστάσει να το ξεπουλήσει αντί πινακίου φακής. Ώστε εφεξής να έχει κλείσει, και η δουλεία του ελληνικού λαού να συνεχίζεται απερίσπαστα. Μακάρι να μπορούσαμε να σκεφτόμαστε θετικά και όχι αρνητικά.*

ΠΡΙΝ 20 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΙΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ»

ΠΡΟΝΟΜΙΑ

Στὴν ἀρχὴ ἦταν ἡ ΕΡΤ μὲ τὶς τηλεοπτικὲς διαφημίσεις της πού, ὡς γνωστόν, ἀκριβοπληρώνονται. Ἔμπαιναν ἀνάμεσα στὶς διάφορες ἐκπομπές, ἰδιαίτερα ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν μεγάλη ἀκροαματικότητα: τὰ σήριαλ τύπου «Τόλμη καὶ Γοητεία» (ποὺ κάποτε τὸ παρακολουθοῦσε σύσσωμη ἡ Ἑλλάς) καὶ τὶς μεγάλες ποδοσφαιρικὲς συναντήσεις ποὺ, ὅταν μεταδίδονταν ἀπὸ τὴν τηλεόραση, ἐρήμωναν οἱ δρόμοι.

Κάποια στιγμή, ἐσήμανε ἡ ὥρα τῆς ἰδιωτικῆς τηλεόρασης. Ὕστερα ἀπὸ ἀντιδράσεις, καυγάδες καὶ ἀπειλές, τὸ Κράτος ἐδέησε νὰ δεχθῆ τὴ νέα τάξη πραγμάτων. Καὶ ξεφύτρωσαν, τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ ἰδιωτικὰ τηλεοπτικὰ κανάλια. Ἐπιχειρήσεις ἰδιωτικὲς ποὺ ἀντιμετώπιζαν μόνες τους τὰ ἔξοδά τους, χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνουν τὸν κρατικὸ προϋπολογισμό. Αὐτὸ τὸ προνόμιο τὸ εἶχε - καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τὸ ἔχη - μόνο ἡ κρατικὴ τηλεόραση.

Ἡ ἰδιωτική, λοιπόν, τηλεόραση ἄρχισε νὰ βάζη περισσότερες διαφημίσεις γιὰ νὰ τὰ βγάλη πέρα. Ἔτσι, μπῆκαν καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν προγραμμάτων διαφημιστικὲς σφῆνες. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐνοχλητικό, ἀλλὰ δεῖ δὴ χρημάτων.

Τὸ φαιδρὸ εἶναι ὅτι ξύπνησε καὶ ἡ ΕΡΤ. Ἄρχισε κι' ἐκείνη νὰ διακόπτη τὴν μετάδοση τῶν ἔργων καὶ τῶν σήριαλ (πρὸ παντός) μὲ διαφημίσεις. Ἐγκαινίασε καὶ τὴν τακτικὴ τῶν πληρωμένων ἐκπομπῶν. Ἀπὸ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τῆς Βαρκελώνης, ἕως τὰ δελτία καιροῦ πού μᾶς τὰ προσφέρουν κατὰ περιόδους χαλβάδες καὶ ἄλλα βρώσιμα καὶ πόσιμα. Εἰς ἀνταπόδοσιν, διαφημίζεται καὶ ξαναδιαφημίζεται... ὁ χορηγός. Καὶ συχνά, εἶναι τόσο ἐκνευριστικὸ τὸ μονότονα ἐπαναλαμβανόμενο διαφημιστικὸ μήνυμα, ὥστε ἐγώ, προσωπικά, κλείνω τὸν ἦχο γιὰ νὰ γλυτώσω τ' αὐτιά μου ἀπὸ τὴν δοκιμασία ἢ ἀλλάζω προσωρινὰ κανά-

λι ἕως ὅτου περάση ἡ θύελλα. Καὶ ἔχω ὁρκιστῆ νὰ μὴν ἀγοράσω ποτὲ τὰ διαφημιζόμενα μ' αὐτὸν τὸν βάρβαρο τρόπο προϊόντα.

Καὶ ὁ ἁπλὸς ἄνθρωπος διατυπώνει τὸ ἁπλούστατο ἐρώτημα: Ἀφοῦ ἡ κρατικὴ τηλεόραση βάζει διαφημίσεις, ὅπως καὶ οἱ ἰδιωτικές, γιατί νὰ τὴν πληρώνουμε ἐπὶ πλέον; Τὸ πρᾶγμα γίνεται ἐξοργιστικὸ ὅταν σκεφθῆ κανεὶς ὅτι, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εἴσπραξη τοῦ κεφαλικοῦ αὐτοῦ φόρου, τὸν εἰσπράττουν μέσῳ τῆς ΔΕΗ καὶ μᾶς ἀπειλοῦν, ἂν δὲν τὸν πληρώσουμε, νὰ μᾶς κόψουν ὄχι, βέβαια, τὸ κεφάλι ἀλλὰ τὸ ρεῦμα. Καθαρός, δηλαδή, ἐκβιασμός. Λέτε ἀπὸ κεῖ νὰ πῆρε μαθήματα καὶ ἡ ΓΕΝΟΠ / ΔΕΗ; Δὲν ἀποκλείεται.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στὴν Ἑλλάδα ἔχει γίνει καθεστὼς νὰ πληρώνη ὁ λαὸς πάντοτε τὴ νύφη. Καὶ - ἀντιστάσεως μὴ οὔσης - ἀποθρασύνονται οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Ἔτσι, συμβάλλουμε γενναίως στὴν ἐνίσχυση τῶν ταμείων προνομιούχων ὑπαλλήλων, γιὰ νὰ ἔχουν προνομιακὲς ἀποδοχές, πλούσιες συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ δέκα καὶ δεκαπέντε ἑκατομμυρίων. Καὶ ὅταν αὐτὰ δὲν φθάνουν, ἐπιστρατεύεται ὁ προϋπολογισμὸς (δηλαδὴ ἡ τσέπη μας) γιὰ νὰ καλύψη τὰ ἐλλείμματα. Οὔτε σκέψη γιὰ κατάργηση τῶν προνομίων.

Καὶ, γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε στὴν ΕΡΤ, φαίνεται ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ προνομιακὴ μεταχείρισις δὲν εἶναι ἀρκετή. Γι' αὐτό, κάθε τόσο, τὰ κρατικά μας κανάλια (καὶ οἱ ραδιοσταθμοί) ἀπεργοῦν, ἄλλοτε διεκδικώντας ἀκόμα περισσότερα καὶ ἄλλοτε γιὰ «συμπαράσταση» στοὺς συνδικαλιστικοὺς ἀγῶνες ἄλλων ἀδικημένων προνομιούχων.

Ὁ μὴ προνομιοῦχος, ὅμως, ἑλληνικὸς λαός οὔτε ἀπεργεῖ οὔτε τὰ «σπάει» οὔτε ληστεύει καὶ ξεγυμνώνει μέρα - μεσημέρι ὅλους αὐτοὺς ποὺ τρῶνε καὶ πίνουν εἰς ὑγείαν τοῦ κορόιδου καὶ τὸ παίζουν προστάτες τοῦ λαοῦ καὶ τῆς δημοκρατίας. Ἀλλά, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς μὲ τὴν ψῆφο του ἔχει στείλει ἀντιπροσώπους του στὴν ἑλληνικὴ βουλή, γιὰ νὰ προστατεύουν τὰ συμφέροντά του. Μήπως εἶναι καιρὸς νὰ τὸ θυμηθοῦν αὐτὸ καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξουν ἀπὸ τοὺς «προστάτες» καὶ τὰ παντὸς εἴδους χαράτσια; Μήπως, ἀλήθεια, ἔφτασε ὁ καιρὸς νὰ σταματήσουν στὴν Ἑλλάδα τὰ προνόμια;

Τοξότης
(Ὀκτώβριος 1992)

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΝΙΚΗ

του **Νικ. Μάρτη,**
τ. υπουργού

Ο βαθύς γνώστης και μελετητής της νεότερης ελληνικής ιστορίας κ. Ν. Μάρτης, τ. υπουργός, σχετικά με τη γενικότερη συμβολή της Ελλάδας στην νικηφόρα έκβαση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σημειώνει, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

Τη δυσμενή για τη Γερμανία πορεία του πολέμου, που είχε η απόφαση της Ελλάδας να μη διστάσει να πολεμήσει τους Γερμανούς, απεκάλυψε στη δίκη της Νυρεμβέργης ο Στρατάρχης Κάιτελ, ο οποίος είπε: «Η αναπάντεχη και ισχυρή αντίσταση των Ελλήνων επεβράδυνε κατά δύο μήνες και πλέον, ζωτικούς μήνες, την κατά της Ρωσίας επίθεση. Αν δεν είχαμε τη μεγάλη αυτή καθυστέρηση, διαφορετική θα ήταν η έκβαση του πολέμου τόσο στο Ανατολικό Μέτωπο όσο και γενικά του πολέμου και τότε άλλοι θα ήταν κατηγορούμενοι σήμερα στη θέση αυτή».

Οι δημοκρατικοί όμως λαοί της Ευρώπης και ολοκλήρου του κόσμου δεν πρέπει να λησμονούν, επίσης, ότι τον Οκτώβριο 1940, ο νικηφόρος αγών των Ελλήνων από τα μακεδονικά και ηπειρωτικά βουνά κατά των Ιταλών στα βορειοηπειρωτικά και αλβανικά βουνά απέτρεψε αναπόφευκτη ραγδαία κατάρρευση σ΄ ολόκληρη την ανατολική Μεσόγειο και Μέση Ανατολή με βεβαία συνέπεια να κέρδιζε τότε τον πόλεμο ο Άξων.

Έκπληξη για τον ηρωισμό και το πείσμα των μαχητών των Οχυρών εξέφρασε το ανακοινωθέν του αρχηγείου του Φύρερ, την 11.4.1941, καθώς και όλοι οι Γερμανοί αξιωματικοί που έλαβαν μέρος ή διηύθυναν τη μάχη σε όλα τα κλιμάκια της ιεραρχίας. Ο ηρωισμός των μαχητών των Οχυρών συνετέλεσε να δοθεί η εντολή από τον Χίτλερ, να μην αιχμαλωτισθεί ο ελληνικός στρατός.

Οι επικεφαλής των γερμανικών τμημάτων αξιωματικοί, βαθύτατα εντυπωσιασμένοι από τον ηρωισμό και την αυτοθυσία των μαχητών των Οχυρών, με τιμητικά αποσπάσματα παρουσίαζαν όπλα στους εξερχομένους των Οχυρών και παραδιδομένους μαχητάς, η δε γερμανική σημαία ανυψώνετο μόνο με την αποχώρηση των Ελλήνων...

Η ΣΗΜΑΙΑ

Μεγαλόπρεπη κι ωραία
σαν το χιόνι αγνή, λευκή,
σαν το κύμα πάντα νέα,
ω σημαία ελληνική!

Των προγόνων μας οι αγώνες
κι η άφταστη παλικαριά
σμίγουν με τους Παρθενώνες
στην ουράνια σου θωριά.

Στην ειρήνη ελπίδας άστρο,
φάρος μες τη σκοτεινά
κι άπαρτο γιγάντιο κάστρο
στου πολέμου τη φωτιά.

Άσβεστη του χρέους λαμπάδα
κι ιερή κληρονομιά,
είσαι συ η αιώνια Ελλάδα,
είσαι ολόρθη η Λευτεριά.

Τι χαρά στο παλικάρι
και τι ασύγκριτη τιμή
στ᾽ άξια χέρια να σε πάρει
και ψηλά να σε κρατεί!

Και τι δόξα εμπρός να ορμήσει
για τη νίκη ή τη θανή
και νικήτρια να σε στήσει
στην πιο ολόφωτη κορφή!

Χάρης Σακελλαρίου

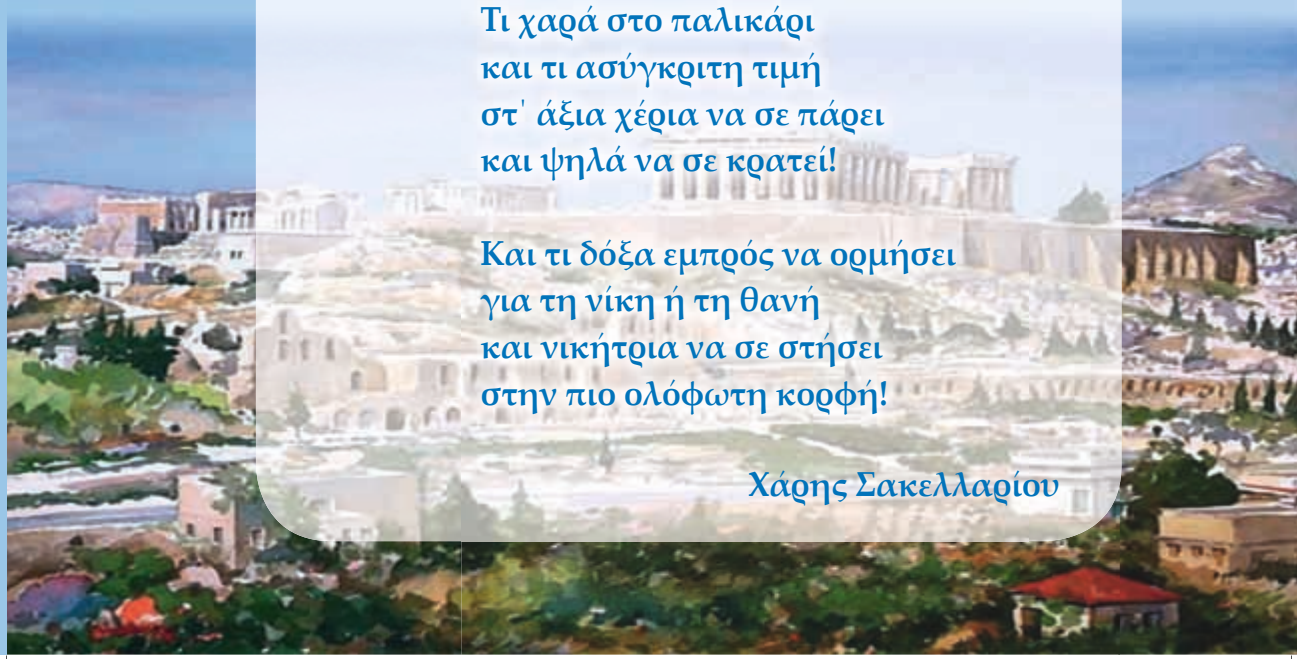

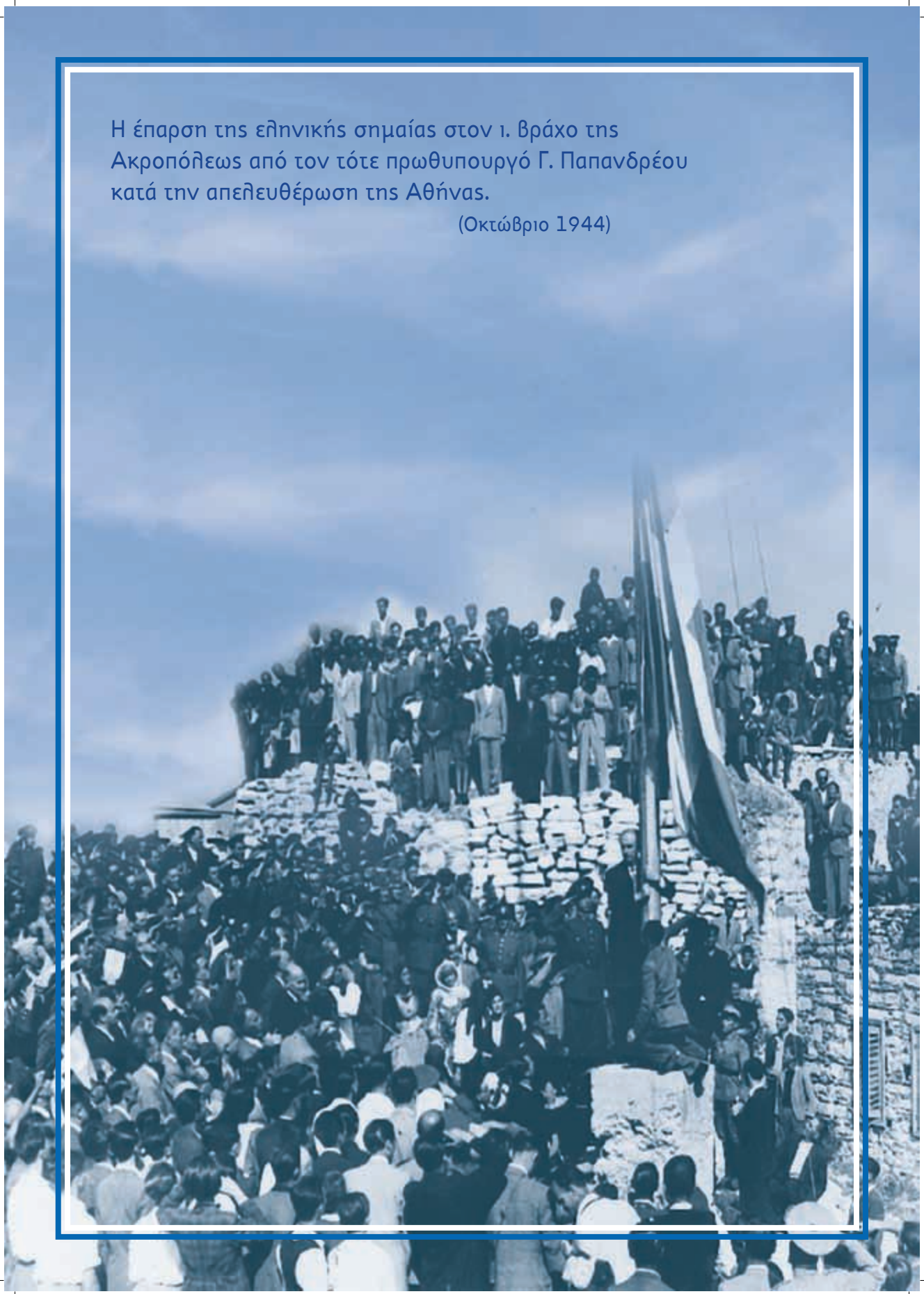

Η έπαρση της ελληνικής σημαίας στον ι. βράχο της Ακροπόλεως από τον τότε πρωθυπουργό Γ. Παπανδρέου κατά την απελευθέρωση της Αθήνας.

(Οκτώβριο 1944)